

Lom Pol-qa pepa, Klisten bawan ezoqam-te, ndigu Lom taon-te giyagam

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Lom taon Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Kolin taon-té gegoám. Pepa gumu-peawam, yaq Fibi mbo-etoám. Yaq Lom taon-te ngúnuk gundapát. Lom taon ndøgo, kandambaqapé. Itali manqei-té qagó. Gaman kawakawa-za ndøgo tigoám. Klisten ezoqam ndigu, Lom taon-te gisøkhoam, nøme ndigu, Zu ezoqám, neka nøme ndigu, bawan vini-ák.

Nqanek pepa mokho-te, Pol taqa yaq-te ndøgo tene-peawám, Mbumbukiam-qa bøi-te, ande āv khoqoté-ndaføyamba-ēq. Ndego āv gene-eín nqægo: Ezoqa ewaqape, manqa-zapazapa-ús. Neka ezoqa kopømba mbaín, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te o matev egeieqei gone mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez. Geté Yesu ti-unimanqatinim, yaq Mbumbukiam tiqa manqa-zapazapa ate ndægo, segembøé-navøém, yaq ndigu teqa bøi-te vø-ndaføyamba-ēz. Yaq ndigu kopømbaqapé, yage ndakinak ndøndapém, Yesu namba vøe-yagát.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaomit. No Keliso Yesu-gé sasae ezoqám. No Mbumbukiam

ndøveatán. Tegé u-anem nógoát. Ezoqa teqa Manqat Mbomambaqape nóté-zømesimát.

² Mbumbukiam é-møndo:-éin, tegi manqa vevezam ezoqam mokho-te, nqanek Manqat Mbomambaqape, ndøfakhán. Mbumbukiam-qá Manqat mokho-té qapeawáp. ³ Nqanek Manqat Mbomambaqape, ekeza Yo-qá yaq-té qanegó. Manqei-qape-qa matev-te, ndego Deivid-gé zeó.

⁴ Geté løvøte-te gendo-khandi:v, ta mokho-te, Nqova Mbomambaqape, ni āv qaninømánd nqægo: Ngenek Mbumbukiam-gé Yó, neka ndego bazaføgakh-qapé. Ndego Yesu Kelisó. Nigí Evezøzá.

⁵ Te mokho-te, Mbumbukiam kuku mbogoám no-te, neka no tege u-anem vøve. Yaq no bawabawan-te ate ndægo, ezoqa nó-itubít. Yaq ndigu tñabiti-unimanqatiním neka teqa manqat tñabiti-ndapém. Yaq Keliso-qa iz tàbete-eqawát.

⁶ Até zó-a, zo Mbumbukiam vøzø-akha. Zo ndakin Yesu Keliso-gí ezoqám. ⁷ Nqanek pepa zo-té qatø-peaomít, zo Lom taon-te nandozo-yage. Mbumbukiam kuku kandambá zo-te. Ndego zo ekeza ezoqam me:zæzá.

Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambi matev ndøgoát, zo-te.

Pol gepøgeapam, Lom taon-te tewav

⁸ Noqa manqat āv qaténgáz nqægo: No ike kandambá, noge Mbumbukiam-te, Yesu Keliso mokho-te, zo ezoqa ewaqape zapaya. Zapa ndøgo, manqei-qape ate nqægo, ezoqa

zoqa unimanqatin-qa yaq-te, sùgumu-manqatét. ⁹ Mbumbukiam, te zapaya no kha sa nqæ-nqonqotøve, no ezoqa teqa Manqat Mbomambaqape, ekeza Yo-qa yaq-te nqate-zømesim, ndego møndæ-otév, no oskia nøzø-guligulimatún. Khøuwa kopoáv. ¹⁰ Neka no ndego āv qambøe-vi:matún nqægo: Ndego poev tømbogoat, nakhoa bènø-mboqá. Yaq notøndónáv, vaev-te, zo banøzømet. ¹¹ No vao kandambá zo-te. No zo zømete-qa neka Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh etoam-qa nøzøgó. Zo unimanqatin-te, tønè-føgakhæz. ¹² Yaq no zo namba tizi:goat, ni yaqyaq-a, niqa unimanqatin matev mokho-te, zita zítøpøzát, zo noqa zita vozó-tøpøzēm, neka no zoqa zita vøe-tøpāz.

¹³ Nøfuap! Zo vøezøtéz, av nqægo: No khøuwa kopoáv, qæpøgeapam, zo tæzømet. Até zo mokho-té-a, noqa sasae-te, mokho bèfakhán, av manqei nøme-te qæfakhanumat. Geté gènømbe-paín. ¹⁴ No Mbumbukiam-qa Manqat, ezoqa ewaqape sà bazømbu-etoám, oskiá ndøgo, Glik bawan-ak o bawan vini-ak ndigu, neka oskiá ndøgo, zøtezat ezoqam o zøtezatav ezoqam ndigu. ¹⁵ Yaq nakémbá, no poev kandambá. Até zó-a, zo Lom taon-te nandozo-yage, Manqat Mbomambaqape nøtézømás.

Mbumbukiam eqeieqei ndigu tenezæzá, ndigu ndi-unimanqatinat

¹⁶ No mivi mbaín, nqanek Manqat Mbomambaqape-qa yaq-te. Zapa ndøgo, ta

mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qá bazaføgakh mu:sasaeát. Yaq gekha ezoqām ndigu, ndi-unimanqatinat, gékhandí:z. Nqanek khandi matev, bugukhokhof Zu ezoqam-té qanøfakhán. Yaq vaev, até manqei vini-ak-té-a, vømøfakhan.
¹⁷ Nqanek Manqat Mbomambaqape mokho-te, ni Mbumbukiam teqa matev eqeieqei-qape nivevezám. Ta matev eqeieqei-qape nqáneq: Ezoqa teqa bøi-te, unimanqatin matév gini-ndaføyamba-ezát. Unimanqatin matév qane-ngazøngazám neka unimanqatin matév game-kopømba-ín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatintat. Yaq géyagét.”

Mbumbukiam qaqa tenøgó ndøgo, ndigu ndisanqawe

¹⁸ Nqanek manqat, Mbumbukiam ni eqeieqei ndenæna, ni nqazi-unimanqatinat, ndøgo gigiap-qapé. Zapa ndøgo, Mbumbukiam, ndego yan-te ngo:yage, āv gene-vevezám nqægo: Ndego qaqa kandambá. Ezoqa ndigu, ndisanqawe neka manqa-zapazapa ndimatanam, neka ta mokho-te, unimanqatin manqat sa nditokhonam, ti-te ndigu, Mbumbukiam yaq-fia ndótá.
¹⁹ Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa yaq-te, møndæzøtéz. Ndego ekezan møndøzø-vøndøyám.
²⁰ Unimanqatin. Ezoqa kopømba mbain, Mbumbukiam te-omet. Geté Mbumbukiam manqei-qape ande ge:khakheinam, atema

1:17 1:17 Lom 3:21-22; Hab 2:4 **1:19** 1:19 Kel 14:15-17; 17:24-28

1:20 1:20 Job 12:7-9; Psa 19:1

ndakin, gigiap ate ndægo, gekhakheinam, ni āv qani-nømendīm nqægo: Ndego bazaføgakh-qapé, miavmiáv, neka ndego unimanqatin Mbumbukiám. Yaq nakémbá, ezoqa kopømba mbaín, timanqatat av nqægo, “Ni manqa-zapazapa goneāv, zapa ndøgo, ni Mbumbukiam-qa yaq-te n̄tinøtenāk.” ²¹ Ndigu Mbumbukiam møndæzøté. Geté ndigu matavapøteáv, av nqægo, ndego Mbumbukiām. Neka ndigu ndego vizupáv. Neka ndigu te-te ike manqat manqatemáv. Yaq tiqa matavap møndømø-mokho-mbaín. Tiqa mokho-te, matavap eqeieqei mbaín. Bøivun mu:nqeitám.

²² Ndigu ekeza kha, matavap loloakh-us me:vewé. Geté tiqa matavap, møndøzø-livilivisám. ²³ Tiqa matev, mokho mbaín. Zapa ndøgo, khandi miav-ak Mbumbukiam, ndigu vizupáv. Geté tae khøuiap bugug vinivinimba mbovizáp, ekezan ndikhakheinam, bugug kopømba ande av ezoqam ndi:gu, vaev-te tipakhaez, o pipisi ndi:gu o søvakha gigiap ndi:gu o gigiap ndivisiqiap ndi:gu. ²⁴ Yaq nakémbá, Mbumbukiam sègezø-iváv. Ndigu manqa-zapazapa, sà bematønumít, av ndi:qovetu. Yaq tiqa mambe matev-te, izuizu kha soqaqape-té giabenø-veém, neka yaqyaq-a mivi betē-etoam. ²⁵ Ndigu unimanqatin manqat, Mbumbukiam-qa yaq-te, gè-ivøvé, khavozam manqat vømbø-paevem. Ndigu gigiap mba mbovizáp, Mbumbukiam gekhakheinam, neka taqa iz ndĩmbō-ēqāwāt. Geté Mbumbukiam, ndego gigiap ate nqægo gekhakheinam, ndigu

vizupáv. Geté teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát. Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

²⁶ Mbumbukiam zita gi:wuowem, yaq ndego sègezø-iváv. Ndigu mivi matev, sà tiabiti-matønumít, av ekezan ndi:qovetu. Sakheis nøme, nøkenøkem matev eqeieqei, gè-ivøvém. Yaq izu sakheis mambe matev ndøgoatún. ²⁷ Yaq até anganá-ya, ezoqa nøme, nøkenøkem matev eqeieqei, gè-ivøvém, sakheis namba. Yaq tiqa poev, ndøgo ekeza mbøni mokho-te ande gøinam me ndøwageap, angana nøme-té qanø-okhoatún, yaq ndigu izu angana mambe matev vøgoatun. Ta mokho-te ndøgo, ndigu mivi-qape ndø-ndapemín. Ndøgo tiqa matev-qá yaq-fiá.

²⁸ Ndigu ezoqam, gèzømbo-qasí:v. Mbumbukiam-qa yaq-te matavapøteáv. Yaq Mbumbukiam ndigu tiqa matavap soqøsoqa-té genøziváz. Matev sá tiabegó ndøgo, eqeieqei mbain ndøgo. ²⁹ Ndigu tiqa mokho-te, manqa-zapazapa vinivinimba gèmøzø-tøtøvøyám. Ezoqa soqaqape-te abam matev, neka gigiap qovetu matev, neka ezoqa ngenøgim matev, neka ova matev, neka ezoqa pakhapakha khaneam matev, neka nøfee matev, neka khavozam matev, neka ka awam matev, ndigu khàpe zømbe-khouwév. Ndigu manqa ndøgeve:matún, ³⁰ neka manqat soqøsoqa vømanqatatun. Ndigu Mbumbukiam gèsanqawé. Ezoqa nøme gèvøozotatún neka ekeza mokho-mba vøe-khambuvupatun neka ekeza kha vø-eqatatun. Ndigu manqa-zapazapa nøme matanam-qa ndøvawatún. Neka ndigu

evøndipakha-qa manqat pøpøvumáv. ³¹ Ndigu matavap eqeieqei mbaín. Manqa mbusa giveemin, yaq ndigu matev gonemáv, av gi-einimin. Ndigu kuku matev mbaín neka tanakh matev mbaín, ezoqa nøme-te. ³² Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-manqaté nqægo, “Gekha ezoqām ndigu, matev av nqægo gigoatun, ndigu bèpakhaéz.” Ndigu nqanek manqat møndæzøtéz. Geté manqa-zapazapa sègegoatún. Geté tamhá mbá ndøgo, ekezan manqa-zapazapa ndimatanam. Ndigu até ezoqa nømé-a, zita zøtøpazét. Matev āv tiní-matønumát.

2

Mbumbukiam-qa manqa ovøyam matev eqeieqei

¹ Qo gekha ezoqam, ezoqa nøme-te manqat ndoqo-møvøyam, qo kopømba mbaín toqo-matavupat, av nqægo, qo qakezan, manqa-zapa mbaín. Zapa ndøgo, matev nøme, taqa yaq-te, qo ezoqa nøme-te manqat ndoqo-møvøyam, qo qakezan mðqogøatún, av ndigu ndi:matanam. Yaq até qó-a, manqa-zapa-ús. ² Ni mizi:nøtén, Mbumbukiam ti-te ndigu, yaq-fia ndetawat, ndigu matev soqøsoqa ndimatanam, ndøgo eqeieqei. ³ Yaq ge qð, ndoqo-matavap, qo qakezan matev av ndoqote-matanam, av ezoqa nøme-te manqat ndoqote-møvøyam, yaq qo Mbumbukiam-qa yaq-fia taev-te, ndoqóvuaq? Av taoká. Qóvuaqák. ⁴ Neka ge qð, Mbumbukiam-qa kuku matev kandambaqape neka tanøtanakh matev neka aiyaiyav matev qo-te, geqambó-qasi:v? Neka

qo qeiviâv, av nqægo, Mbumbukiam qo teqa kuku matev mokho-te, qambuqan-qa ndeqago. ⁵ Geté qo ùni qote-føgakhæq neka gèqambo-qasí:v, toqoqambuq. Yaq ta matev mokho-te, qo Mbumbukiam-qa qaqa, qo-te ndømbogo, qòkhouwevtét. Yaq ndego, ta khøuwa-te ndøgo, teqa qaqa tøndovea, qo-te yaq-fia āv tenétá. Ta khøuwa-te ndøgo, ezoqa ewaqape tinøqeivim ndøgo, teqa manqa ovøyam matev eqeieqeí. ⁶ Mbumbukiam ezoqa ewaqape, yaq-fia āv tezømbé-etoám, av ndigu ndi:matanam. ⁷ Ti-te ndigu, matev eqeieqeí matanam-te bazaføgakh ndi-asøzu, neka yage qanimav-qape-qa ndivawe, Mbumbukiam namba, neka megemege-te ndo:go, iz akhae kandambaqape neka khandi vaev mbain ndape-qa ndigu, ti-te ndigu, Mbumbukiam khandi miavmiav zó-etoám. ⁸ Geté ti-te ndigu, ekeza kha mba ndi:qeivi neka unimanqatin manqat ndisanqawe neka matev soqøsoqa ndimbopaev, Mbumbukiam qaqa zógó neka yaq-fia vótā. ⁹ Ezoqa ewaqape, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam, viniv-qape neka mbøni vaev matev zófakhanám. Bugukhokhof Zu ezoqám. Geté até bawan vini-ák-a. ¹⁰ Geté ti-te ndigu, matev eqeieqeí ndimatanam, Mbumbukiam yage qanimav-qape neka iz akhae matev neka sambí matev zó-etoám. Bugukhokhof Zu ezoqám. Geté até bawan vini-ák-a. ¹¹ Zapa ndøgo, Mbumbukiam, ndego manqa ovøyam ezoqam eqeieqeí. Ndego ambá av nqægo, yaq-mbā genøwavīn.

12 Matev av nqægo: Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa guguna manqat mbain ndigu neka manqa-zapa ndimatanam, ndigu gésoqoéz, oskiá ndøgo, guguna manqat mbain ndigu. Neka gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-qa guguna manqat ndøzøgo neka manqa-zapa ndimatanam, yaq Mbumbukiam ekeza guguna manqat mbópæev. Yaq yaq-fia āv tezømbé-etoám. 13 Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa bøite, ndaføyamba ambā ndígu tīgu, teqa guguna manqat sa ndiyoge. Geté ndaføyamba ndígu tigú, teqa guguna manqat ndimbopaev. 14 Bawan vini-ak, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat mbain. Geté ndigu ezoqa nøme, matev sègematønumatún, av guguna manqat ndæmanqate. Zapa ndøgo, oskiá ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat zøtezateav ndøgo, ndigu guguna manqat ndøzøgó, tiqa mokho-te. 15 Tiqa matev ni āv qaninømand nqægo: Mbumbukiam-qa guguna manqat, tiqa mbøni-té qanu-peawáp. Manqa-zapa gigoatun, yaq ekeza matavap ndøgo, soqøsoqa me:zæbín. Geté matev eqeieqei gigoatun, ekeza matavap ndøgo, ezoqa eqeieqei vøezæbin. 16 Mbumbukiam-qa manqa ovøyam kandambaqape-te, bavokhó qandó-fakhán, ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam Yesu Keliso-qa mokho-te, ezoqam-qa matev tegevea, khonoam-te ndimatanam. Manqat Mbomambaqape, no ezoqa nqate-zømesim, āv tøne-manqaté.

Zu ezoqam-qa yaq-te, ndigu Mozes-qa guguna manqat ndimbopaev

¹⁷ Gebâ qo, Zu ezoqam, qo Mozes-qa guguna manqat-te ndoqoto-taqa neka Mbumbukiam-qa yaq-te ndoqote-khambuvap? ¹⁸ Qo Mbumbukiam-qa poev mòqote-qatéq, neka qo mòqote-qatéq, gekha matēv ndøgo, eqeieqei. Zapa ndøgo, qo Mozes-qa guguna manqat, møndæ-qamákh. ¹⁹ Qo āv qoqote-mataváp nqægo: Qo bøi waev mbain ezoqam-gí ituza ezoqám neka tiqá waév, ndigu bøivun-te ndiyage. ²⁰ Neka qo ndoqo-matavap, qo matavap mbain ezoqam-gí ovøyam ezoqám neka qo zøtezat mbain ezoqam-gí nømendim ezoqám. Qo Mozes-qa guguna manqat nandaqago, yaq qo āv qoqote-mataváp nqægo: Qo matev ate ndægo mòqote-qatéq neka unimanqatin manqat ate ndægo ndaqâgó.

²¹ Ge qô, ezoqa nøme ndoqote-zømesim, qo qakeza nømendim matev toqombó-paev? Qo ezoqa ndoqozø-manqate av nqægo, “Ndø-aqònám,” gebâ qakezan, moqó-aqonumatun? ²² Neka qo ezoqa nøme ndoqo-guguza av nqægo, “Nøkenøkem matev ndøngi:wát,” gebâ qakezan, nøkenøkem matev moqó-ngi:tatun? Neka qo tae khøuwiap ndoqo-sanqawe, gê, qo tae khøuwiap khoev-te, taqa gigiap fia kandakanda moqó-aqonumatun? ²³ Qo āv qoqote-khambuváp nqægo, “Ni Mbumbukiam-qa guguna manqat nqanígú.” Geté qo sòqo-møkuimatún, neka ta mokho-te, Mbumbukiam-qa iz voqō-voain. ²⁴ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqægo, “Zo Zu ezoqam zapayá, bawan vini-ak, Mbumbukiam-qa iz ndingi:wat.”

²⁵ Qo Mbumbukiam-qa guguna manqat toqombo-pavat, yaq qoqa ngusum kepõtøzat matev, mokho-ús. Geté toqonqawa, qo andé ngusum kepõtøzateav ezoqam me qote:gó. ²⁶ Bawan vini-ak, ndigu ngusu qogøzat matev mbaín. Geté ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat timbopavat, yaq Mbumbukiam ndigu andé ngusu qogøzat ezoqam me me:zæzá. ²⁷ Ndigu bawan vini-ak, ndigu ngusu qogøzat matev mbain ndigu, gete Mbumbukiam-qa guguna manqat sa ndimbopaev, ndigu qo Zu ezoqam, manqa-zapa-us mé:qæq, qo ngusu qogøzat matev nandaqago neka guguna manqat uni ndoqote-qateqat, gete qoqo-møkuiatun.

²⁸ Zu ezoqam-anim, ambá ndēgo, ndego ngusum-te ndego, neka tegi ngusum vøkepõtøzem. ²⁹ Geté Zu ezoqam-anim ndégo, ndego ekeza mbøni-te Zu ezoqam ndego. Neka unimanqatin ngusu qogøzat matev, ambá ndøgo, ezoqam-qa kha-te gigoatun, av Mozes-qa guguna manqat nqæpeawap. Geté unimanqatin ngusu qogøzat matev ndøgo, Mbumbukiam-ge Nqova, ezoqam-qa mbøni-te gegoatun. Ezoqam av ngi:gu, ambá av nqægo, iz akhae matev ezoqam-tē gi-upøgimatūn, geté ndigu iz akhae matev, Mbumbukiam-té gi-upøgimatūn.

3

Matev ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, tego, ndego ndømatanám

¹ Av tægoat ndægo, av qate-peaumavun. Yaq gê, ndøgo qanimáv, Zu ezoqam ndoqogo? Neka ngusu qogøzat matev mokho tøgo? ² Ndøgo qanimav-qapé neka mokho kandambá. Bugukhokhof nqáneek: Mbumbukiam ekeza manqat, Zu ezoqam-qá zenda-té genøvé. ³ Unimanqatín, Zu ezoqa nøme, Mbumbukiam-qa manqat paeveáv. Geté, zô ndozo-matavap? Mbumbukiam ndigu gezø-ein, av nqægo, “Zo nogi ezoqām,” yaq gê, ndego ekeza manqat ndøsanqawe? ⁴ Av taoká. Mbumbukiam unimanqatin manqat mba ndømanqaté. Ezoqam ambá ndækhavozám. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, áv qane-peawáp nqægo,

“Mbumbukiam! Ezoqa ndøqeivím, av nqægo:

Manqat ndøgo, qo ndoqo-manqate,
ndaføyamba-qapé.

Ezoqa qo manqa ovøyam-te vee-qa teqago, yaq qo
ndòqopitáv.

Zapa ndøgo, qo unimanqatin ezoqám.”

⁵ Niqa manqa-zapazapa mokho-te, ezoqa tiqeivat av nqægo, Mbumbukiam ekezan, matev eqeieqei-qapē, yaq gê, ni áv khazí-einim? Gê, ezoqa nøme-qa manqat unimanqatín, ndigu ndimanqate, av nqægo, ndøgo eqeieqei mbā, Mbumbukiam ni-te yaq-fia teta, niqa manqa-zapazapa zapaya? ⁶ Av taoká. Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qapé. Teqa manqa ovøyam amba soqain tøgonin, yaq gê, ndego manqei-qape ezoqa ate ndi:gu-qa manqa ovøyam áv kené-ewāg?

⁷ Ezoqa nøme, áv gini-manqatatún nqægo, “Noqa meakha manqat mokho-te, ezoqa tiqeivat,

av nqægo, Mbumbukiam ndego vini, ndego unimanqatin manqat mba ndømanqatē, yaq ta mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa iz tø-eqatat, yaq gekha zapâ, no Mbumbukiam manqa-zapaus tenæmbat?”⁸ Neka ezoqa nøme ndimanqate, “Manqa-zapazapa, sà bizigú. Yaq matev eqeieqei tàbetønde-wáv.” Ezoqa nøme, ni-te manqat āv gini-møvøét nqægo: Ni ezoqam āv tøti-zømesím. Geté ndøgo meakha manqát. Mbumbukiam ti-te ndigu, yaq-fia eqeieqei ndótá, ndigu ni-te manqat av nqægo ndimøvøet.

Ezoqa kopo eqeieqei mbaín, Mbumbukiam-qa bøi-te

⁹ Yaq ndakin áv khané:go? Ni Zu ezoqam, bawan vini-ak tizí-løvuza? Av taoká. No zo møte-zømesimavún, av nqægo, Zu ezoqam neka bawan vini-ak, manqa-zapazapa-qa mokho-te, kopømbá sugumu:gú. ¹⁰ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo: “Ezoqa eqeieqei kopo mbaín.

Unime:-mbaín.

¹¹ Ezoqa matavap loloakh-us kopo mbaín.

Neka ezoqa kopo mbaín,
ndego Mbumbukiam-qa poev gone-qa ndem-
bogo.

¹² Ezoqa ewaqape,
Mbumbukiam zitá gini-wuowém.
Ndigu sùgumu-soqoéz.

Ezoqa kopo, matev eqeieqei gonemáv. Mbaín.

¹³ Tiqa manqa-nqa,

3:9 3:9 Lom 1:18-2:24; 3:23

3:10 3:10-12 Psa 14:1-3; 53:1-3

3:13 3:13 Psa 5:9; 140:3

andé manqei-pakha ozap mboqogeap me
me:gó.

Tiqa tou,
meakha manqat me:manqaté.

Tiqa manqat,
andé wazeam soqaqape-gi khayam me me:gó.

¹⁴ Tiqa manqa-nqa-te,
manqat soqøsoqa neka ezoqa ngenøgim
matev, møndømø-tøtøvøyám.

¹⁵ Ndigu ezoqa nøme,
pakhapakha nakhamas-té ginø-khanæmatún.

¹⁶ Ndigu ande āv kinī-okhoatun,
ezoqa gèngiæzotatún
neka potonam matev vøzø-etoumatun.

¹⁷ Ezoqa nøme namba, sambi-te ande āv khoqoté-
yagāt,
ndigu zøtezateáv.

¹⁸ Neka ndigu Mbumbukiam-te,
møe mbaín.”

¹⁹ Ni mizi:nøtén, Mozes-qa guguna manqat ate
ndægo, ti-té tønø-manqaté, ndigu guguna manqat
mokho-te ndu:gu. Yaq ezoqa ewaqape, manqat
tiabiti-khoutøvém, neka manqei-qape ezoqam
ate ndi:gu tiabiti-matøvemém, av nqægo, ni ezoqa
ewaqape, manqa-zapazapa-ūs, Mbumbukiam-
qa bøi-te. ²⁰ Guguna manqat toqombo-pavat,
ta mokho-te ndøgo, ezoqa kopømba mbaín,
Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez. Geté
guguna manqat, niqa manqa-zapazapa mba
me:vøndøzú.

3:14 3:14 Psa 10:7 **3:15** 3:15-17 Isa 59:7-8 **3:18** 3:18 Psa 36:1

3:20 3:20 Psa 143:2; Lom 7:7; Gal 2:16

Ni Mbumbukiam-qa bõi-te, ndøgo tizi-ndaføyamba-én, Yesu tizi-unimanqatinim

²¹ Geté ndakin, Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qape, taqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat ndæmanqate neka tegi manqa vevezam ezoqam gi:manqatam, màndoveá. Ndøgo ambá av nqægo, Mozes-qā guguna manqat mokho-tē qandoveā. ²² Yaq gekha ezoqām ndigu, Yesu Keliso ndi-unimanqatinat, Mbumbukiam eqeieqei mé:zæb.

Ezoqa ewaqape kopó. Vinivinimba mbain. ²³ Ni ezoqa ate nqazi:gu, manqa-zapazapa-ús. Ni zibusøtvém, matev, av Mbumbukiam qambøepøvam. Yaq ni ambá av nqægo, Mbumbukiam-qā waev-tē qazu:yagē. ²⁴ Mbumbukiam kuku kandambá ni-te. Yaq Yesu ni genqovotan, ta zapaya ndøgo, ndego ni eqeieqei me:næmb. Yaq-mbá segegó.

²⁵ Mbumbukiam, Yesu niqa manqa-zapazapa evøzam nonqo ndokhofotáv. Kopømba ande av søvakha gigiap ndi:gu, tenénaním, Mbumbukiam-gi iziz ezoqam giløvusumatun, yaq Mbumbukiam-qa qaqa vøe-navøém, ni-te. Yaq ni teqa bõi-te ndøgo tizi:-ndaføyamba-én, ni tizi-unimanqatinim, av nqægo, Yesu-qa kouk ni zapayā qanewā. Mbumbukiam nqanek matev tenegó ndøgo: Ni gi:nómánd, av nqægo, teqa matev eqeieqei-qapé. Ndego ezoqa yaq-fia nqosøgeap nakhamas-te etopøteáv, tiqa manqa-zapazapa zapaya, ndigu bugukhokhof gimatønumam, Yesu fakhaneav qagoam. ²⁶ Zapa ndøgo, ndego aiyaiyav matev

ezoqám. Mbumbukiam ni ndakin khøuwa-te, teqa matev eqeieqei-qape, ta mokho-te nqáneki gini-nømendím: Ndego Mbumbukiam eqeieqei-qape, ni eqeieqei ndøgo tenénæmb, ni Yesu tizi-unimanqatinim.

²⁷ Av tægoat ndægo, yaq gê, ni kopømbâ nqazi-khambuvap? Av taoká. Kopømba mbaín! Zapa ndøgo. Ni Mbumbukiam-qa bøite, ambá ta zapaya ndøgo, tizi-ndaføyamba-ēn, Mozes-qa guguna manqat nqazimbo-paev. Geté ni Mbumbukiam eqeieqei sa ndøgo tininæná, ni nqazi-unimanqatinat. ²⁸ Ni ndakin āv qazi-qeiví nqægo: Ezoqa Mbumbukiam-qa bøite nqáneki giní-ndaføyamba-éz, Yesu ti-unimanqatinim. Taoká ndøgo, Mozes-qa guguna manqat timbopavat. ²⁹ Gèmbomataváp. Gê, Mbumbukiam ndego Zu ezoqam-gê Mbumbukiam yakhapùs? Neka ndego bawan vini-ak-gê Mbumbukiám mbà? Av taoká. Ndego até bawan vini-ak-gé Mbumbukiám. ³⁰ Zapa ndøgo, Mbumbukiam kopo sate ndégo. Ndego ezoqa eqeieqei nqáneki genézæb, ndigu Yesu ti-unimanqatinim, Zu ezoqam nekā bawan vini-ak. ³¹ Yaq gê, ni Yesu nqazi-unimanqatinat, Mozes-qa guguna manqat khokho manqat zívewe? Av taoká. Geté ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Manqat ndøgo ndøpeawap, unimanqatín.

4

Mbumbukiam Eibleem, eqeieqei ta zapaya nqáneki geneveó, ndego gè-unimanqatín

3:29 3:29 Lom 10:12 **3:30** 3:30 Deut 6:4; Gal 3:20 **3:31** 3:31 Met 5:17

¹ Ni qaziqeivim av nqægo, ni Mbumbukiam-qa bøi-te, niqa unimanqatin matev mokho-te tizi:-ndaføyamba-en, yaq gê, nigi bawan-ge atanakha-zapa Eibleem-qa yaq-te, gekha manqat zí-einim? Ndego áv kené-ndaføyamba-ev? ² Eibleem Mbumbukiam-qa bøi-te, amba ekeza matev matanam-te te:-ndaføyamba-evin, yaq ndego kopømbá, ambá ge:khambuvimín. Geté ndego kopømba mbain, Mbumbukiam-qa megemege-te te:khambuvupat. Zapa ndógo, ndego ambá av nqægo, matev-qape ndømatanām. ³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-ein nqægo, “Eibleem Mbumbukiam, gè-unimanqatin. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndøgo, ndaføyamba-qape me:veó.”

⁴ Gekha ezoqām ndego, ndesasaeat, yaq-fia ndø-upøgimāt, ndøgo kuku matév mbá. Zapa ndógo, ndego fia-qa ndøsasaeát. ⁵ Geté gekha ezoqām ndego, matev-qase goneav tōgoat, gete te-unimanqatin, av nqægo, Mbumbukiam manqa-zapa-us ezoqam, eqeieqei tiqa unimanqatin matev zapayā genēveō, ndego Mbumbukiam-qa bøi-te gé:-ndaføyamba-év. ⁶ Deivid ndógo tene-manqatám, av ge:-ein nqægo: Gekha ezoqām ndego, sasae goneav qagoam, gete Mbumbukiam ndego ndaføyamba teveo, ndego kopømbá, khanakhanákh. Sams mbuk mokho-te, ndego āv gene-peawám nqægo:

⁷ “Ezoqa ndigu Mbumbukiam-qa Manqat
gimøkuimam,

yaq ndego tiqa manqa-zapazapa sa qambøe-
navøem neka vøtok,
ndigu ezoqa kopømbá, khanakhanákh.

8 Unimanqatín. Gekha ezoqám ndego,
Evezøza teqa manqa-zapazapa sekemba
matavapøteav ndøgo,
ndego kopømbá, khanakhanákh.”

9 Gê, nqanek khanakhanakh, Deivid
ge:manqatam, tiqa mba ndígù, Zu ezoqam? Av
taoká. Ndøgo até tiqa ndigú-a, bawan vini-ak,
ndigu ngusum qogøzativ ndigu. Ni āv qazi:qeivím
nqægo: Mbumbukiam Eibleem ndaføyamba-qape,
teqa unimanqatin zapayá geneveó. ¹⁰ Yaq gê,
ndego Eibleem eqeieqei gekha khaiya-tē genéveo?
Ta khøuwa-te ndøgo, ndego ngusum é-møndømbó-
kepøtøzem, ó, taqā zita-tē ginømbō-kepøtøzem?
Nqáe! Ta khøuwa-te ndøgo, Mbumbukiam Eibleem
eqeieqei geveo, ndego ngusum naqá kepøtøzateáv.

¹¹ Yaq Eibleem vaev-te ngusum gimbo-kepøtøzem,
ndøgo andé khakhatáp av nqægo, Mbumbukiam
ndego teqa unimanqatin matev zapaya, eqeieqei
é-møndæveó, ndego ngusum kepøtøzateav gegoam.
Yaq av nqægo, Eibleem møndø-tigí-atanakha-
zapa-év, ndigu ndi-unimanqatinat, yaq ta
mokho-te ndøgo, Mbumbukiam-qa bøi-te vø-
ndaføyamba-ez. Ndego até tigí atanakha-zapá,
ndigu ngusum qogøzativ ndigu. ¹² Eibleem até
Zu ezoqám-a, ndigu ngusu qogøzat ndizøgo,
møndø-tigí-atanakha-zapa-év. Geté ndego ambá
ta zapaya ndøgo, tene-tigí-atanakha-zapa-év,
ndigu ngusu qogøzat ndizøgo. Av taoká. Geté
ndøgo tene-tigí-atanakha-zapa-év, ndigu teqa

matev ndimbopaev neka ndi-unimanqatinat, av ndego ge:-unimanqatintam, ndego ngusum kepøtøzateav qagoam.

Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam geve, tiqa ndigu, ndi-unimanqatinat

¹³ Mbumbukiam Eibleem neka tegi zi, manqa mbusa āv gezømbevė nqægo, “Manqei-qape zoqá.” Geté ndego ambá ta zapaya ndøgo tezømbevė, Eibleem guguna manqat gembopavam. Geté ndego Mbumbukiam, gè-unimanqatin, yaq teqa bøi-te vøe-ndaføyamba-ev. Yaq Mbumbukiam, ndego nqanek manqa mbusa, ta zapaya ndøgo tembøevė. ¹⁴ Ezoqa nqanek Mbumbukiam-qa manqa mbusa amba guguna manqat paev matev mokho-te tindapemin, yaq unimanqatin matev, mokho ambá mbain. Yaq até ta manqa mbusá-ya, Mbumbukiam Eibleem-te geve, mokho ambá mbain. ¹⁵ Mozes-qa guguna manqat, kopømba mbain tønitøke. Zapa ndøgo, toqonqawa, yaq Mbumbukiam-qá qaqa qóqeív. Geté nqanek guguna manqat amba mbain tøgonin, yaq ambá kopømba mbain, toqonqawa.

¹⁶ Yaq nakémbá, matev ndøgo, Mbumbukiam manqa mbusa geve, ni unimanqatin matev mokho-té qazinø-ndapét. Mbumbukiam-qá kuku matev mokho-té. Ndego matev ni Eibleem-gi zi ate nqazi:gu, giní-etoám. Ndego ambá ti-mba ndigu tezø-etoám, ndigu Mozes-qa guguna manqat mokho-te ndu:gu. Geté ndego ni ate nqazi:gu giní-etoám, ni nqazi-unimanqatinat, av Eibleem

4:13 4:13 Gen 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29 **4:14** 4:14 Gal 3:18

4:15 4:15 Lom 3:20; 5:13 **4:16** 4:16 Gal 3:7

ge:-unimanqatintam. Zapa ndógo, Eibleem ni ezoqa ate nqazi:gu, nqazi-unimanqatinat, nigí atanakha-zapá. ¹⁷ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat-te, ndego Eibleem áv gembøe-eín nqægo, “No qo bawan kopoav-gé atanakha-zapa nõvé.” Mbumbukiam-qa bøi-te, Eibleem bawan kopoav-gé atanakha-zapá. Yaq Eibleem Mbumbukiam-qa manqat, gè-unimanqatín. Zapa ndógo, ndego møndæ-otév, Mbumbukiam, ndego bazaføgakh-qapé. Ndego kopømbaqapé, løvøte ezoqam segé-khandí:z neka gekha matēv ndógo, mbain ndógo, manqat vø-eín, yaq segēfakhān.

¹⁸ Eibleem khápumu-lawaqape-év, neka zas khape vøe-ngæpuka-ev, nakhei tizøfakhaz. Geté ndego sège-unimanqatín, neka Mbumbukiam-te, áv genetawám nqægo: Ndego nakhasam ndømbo-etoám, yaq ndego bawabawan kopoav-gé atanakha-zapa ndógoát, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve te-te, gembo-ein, “Qogi qazi av tinigoát. Kopoav-qapí.” ¹⁹ Ta khøuwa-te ndógo, Eibleem-qa viav, ambá andled vømøndapin. Ndego kha é-møndømbøe-bøí. Neka Sæla-qa kha até kopó. Kopømba mbaín nakhei tizøfakhaz. Eibleem møndæ-otév. Geté ndego sège-unimanqatintám. Teqa unimanqatin matev, khapelavøqase navøepøteáv, Mbumbukiam-te. ²⁰ Ndego manqa qavotøpøteáv, Mbumbukiam-qa manqa mbusa-qa yaq-te. Geté teqa unimanqatin nõme mba mbøe-khouwevtát, neka ta mokho-te ndógo, Mbumbukiam-qa iz vø-eqatam. ²¹ Ndego matavap é-møndo:vé av nqægo: Mbumbukiam

ndego kopømbaqapé, matev ndømatanam, av manqa mbusa gembøeve. ²² Yaq Mbumbukiam, Eibleem teqa unimanqatin matev zapaya, ndaføyamba-qape me:veó. ²³ Nqanek manqat, Mbumbukiam-qa Manqat-te nqapeawap, ambá av nqægo, Eibleem-qa mba ndøpeawāp. ²⁴ Geté ndøgo, até ni nonqó-a, sùgumu-peawáp. Até ní-a, Mbumbukiam eqeieqei mí:næmb, ni ndego nqazi-unimanqatinat, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v, nigi Evezøza. ²⁵ Mbumbukiam Yesu niqa manqa-zapazapa zapayá, ezoqam-qa zenda-te geve, gilaem. Neka ndego løvøte-te nqánek gene-khandi:v: Ni zí-ndaføyamba-én, Mbumbukiam-qa bøi-te.

5

Mbumbukiam ni eqeieqei gi:næmb

¹ Mbumbukiam ni eqeieqei gi:næmb, ni qazi-unimanqatinim, yaq ni ndakin sambí, Mbumbukiam namba. Nigi Evezøza Yesu Keliso mokho-té qando-fakhán. ² Ndego ni, unimanqatin matev mokho-te, nakhoa nimboqoá, Mbumbukiam-qa kuku matev-te vizimø-fakhan. Yaq ni ndakin ta kuku matev-té qaziyagé. Yaq ni khanakhanákh. Zapa ndøgo, ni tizio-taná ndøgo: Ni yage qanimav-qape zindapém, Mbumbukiam namba. ³ Geté ni khanakhanakh ta-mbá taoká ndøgo, ma nqaz-imbøe-keoge. Geté ni até viniv matev mokho-té-a, khanakhanákh. Zapa ndøgo, ni mizi:nøtén, viniv matev mokho-te, ni baza nimbí-føgákh. ⁴ Yaq bazaføgakh-us toqoyat, qo qóbøiaqák, khamasim

4:22 4:22 Gen 15:6 **4:25** 4:25 Isa 53:4-5 **5:3** 5:3 Zems 1:2-3;
1 Pita 1:5-7

matev tōndo-okhoat. Yaq ta bazafōgakh-us waniap matev mokho-te, Mbumbukiam-te vintōnat matev ndōfakhán. ⁵ Nqanek vintōnat matev, Mbumbukiam-te, ni ambá av nqægo, mivi nī-etoām. Zapa ndōgo, ni Mbumbukiam Nqova Mbo-mambaqape ni-etoám, neka te mokho-te kuku matev vōnī-etoam. Ndego teqa kuku matev, andé ibøkha me mu:qóuz, niqa mbøni-te.

⁶ Ni bugukhokhof manqa-zapa-té qazu:goám, neka kopømba mbaín, vizífakhán. Geté oskiá ndōgo, ni bugukhokhof Mbumbukiam qazisanqawam, Keliso khøuwa eqeieqei-te, niqa é-møndønaním. ⁷ Ezoqa ambá génanimák, ezoqa eqeieqei-qa. Eisa, ezoqa nøme eqeieqei-qape tegoat, ezoqa pembøé-naním, penømakhaya? ⁸ Geté Mbumbukiam ni āv gininømánd nqægo: Teqa kuku matev kandambá ni-te. Zapa ndōgo, Keliso niqa ndōgo tenø-naním, ni manqa-zapa-te zua qazu:goam.

⁹ Ni Yesu-qa kouk qazi-ndaføyamba-en, yaq ni nøme mba zionøtén: Ni te mokho-te ndīzi-khandí:n neka Mbumbukiam-qa qaqa zíqeivimák. ¹⁰ Ni bugukhokhof Mbumbukiam-gí qaqa ezoqam zigoám. Geté tege yo-qa løvøte mokho-te, ni nqawa mīzi-tøkuaném, Mbumbukiam namba. Ni ndakin Mbumbukiam namba nqawa qazi-tøkuanem, neka tege yo, løvøte-te gekhandi:v, ni nøme mba zionøtén, Mbumbukiam ni gékhandí:n. ¹¹ Geté ni ta-mbá taoká ndōgo, khanakhanākh, matev tizimbøe-kewagat. Geté até ndakín-a, ni khanakhanákh,

Mbumbukiam-te. Zapa ndógo, nigi Evezøza Yesu Keliso mokho-te, ni mizi-tøkuaném, Mbumbukiam namba.

Løvøte, Adam mokho-té qando-fakhán, neka khandi, Keliso mokho-te vøndō-fakhan

¹² Manqa-zapa, ezoqa kopo mokho-té qando-oé, manqei-qape-te, neka teqa manqa-zapa mokho-te, løvøte vøndō-oe.* Yaq løvøte, ezoqa ewaqape-té qando-panqavøém. Zapa ndógo, ezoqa ewaqape manqa-zapazapa sùgumu-goát.

¹³ Mozes-qa guguna manqat mbain qagoam, manqa-zapazapa até gegoám, nqanek manqei-qape-te. Geté unimanqatín, khafeap mbain tøgoat, yaq ezoqa kopømba mbain, timøkuimat, vø-manqa-zapa-us-év. ¹⁴ Geté até ta khøuwa-té-a, Adam-qa khøuwa-te atema Mozes-qa khøuwa-te, ezoqa løvøte matev zømbo-kawaevtám. Unimanqatín. Ndigu Mbumbukiam-qa khafeap nqawateáv, av Adam ge:nqawa. Geté até ndigú-a, manqa-zapazapa ndøgoám, yaq vøpakhaetam.

Adam andé Keliso-gé nqovønqova me:goám, ndego vaev-te gefakhan. ¹⁵ Geté Adam-qa manqa-zapa neka Mbumbukiam-qa matev, ndøgo ni yaq-mba gini-etoam, ùnime:vinivinimbá. Zapa ndógo, ezoqa kopo-qa manqa-zapa mokho-te, Adam, ezoqa kopoav gèpakhaetát. Geté ezoqa kopo nøme-qa mokho-te, Yesu Keliso, Mbumbukiam ezoqa kopoav, kuku matev zø-etoám. Yaq ta etoam matev ndøgo, ùnime:løvuám, ndego ezoqa kopo nøme-qa manqa-zapa. ¹⁶ Neka

5:12 5:12 Gen 3:6; Lom 6:23
Adám. **5:13** 5:13 Lom 4:15

* **5:12** 5:12 Ngenek ezoqa kopo,

vinivinimba nøme ndømbôgó, yaq matev ndøgo, Mbumbukiam ni yaq-mba ndini-etoam neka yaq ndego ezoqa kopo-qa manqa-zapa. Ndego ezoqam-qa manqa-zapa kopo mokho-te, yaq-fia nqosøgeap matev ndøfakhán. Geté Mbumbukiam, teqa kuku matev mokho-te, ni eqeieqei mi:næmb, ni manqa-zapazapa kopoav-qape qazi-matønumam. ¹⁷ Ni løvøte qanimbo-kawaev, ndego ezoqa kopo-qa manqa-zapa mokho-te, yaq ni nøme mba zionøtén: Ni Mbumbukiam-qa kuku matev uni kandambaqape-in qazindapem neka Mbumbukiam-qa bøi-te vizi-ndaføyamba-en, ni zíyagát, Yesu Keliso mokho-te, neka te namba vizimú-kawaën.

¹⁸ Matev av nqægo: Ndego ezoqa kopo, Adam, manqa-zapa gego, yaq ezoqa ewaqape, yaq-fia sùgumu-ndapém. Løvøté. Yaq ndakin matev até kopó. Ndego ezoqa kopo, Keliso, matev eqeieqei kopo gego, niqa genanim, yaq ni sizimu-ndaføyamba-én, Mbumbukiam-qa bøi-te, neka mi-avmiav vizíyagát. ¹⁹ Ezoqa kopo Mbumbukiam-qa manqat gesanqao, yaq ta mokho-te ndøgo, ezoqa kopoáv, sùgumu-manqa-zapa-us-éz. Yaq matev ate kopó. Ezoqa kopo nøme, Mbumbukiam-qa manqat o-mba go:ndap, yaq ezoqa kopoáv, sugumú-ndaføyamba-éz, Mbumbukiam-qa bøi-te.

²⁰ Mbumbukiam ni Mozes-qa guguna manqat ndøgo tinimbi-etoám: Ni nøme mba tàbizi-nøtén, av nqægo, ni manqa-zapazapa kandambá qazigoam. Geté ezoqam-qa manqa-zapazapa qazø-khouwev, yaq Mbumbukiam-qa kuku

matev nøme mba mo:khouwév. ²¹ Matev nqáneq qanefakhán: Av ni manqa-zapa qanimbo-kawaevtat, yaq ni vizi-pakhaentat, yaq ndakin Mbumbukiam-qa kuku matev binimbo-kawaevtét, ni Mbumbukiam-qa bøi-te bizimí-ndaføyamba-en, yaq Yesu Keliso mokho-te, nigi Evezøza, khandi miavmiav vizimø-ndapēm.

6

*Ni pakhaenát, manqa-zapa-te
Geté Keliso mokho-te, ni yage ndakinak zindapēm*

¹ Niqa manqa-zapazapa tøkhouwev, yaq Mbumbukiam-qa kuku matev vøkhouwév, yaq gê, ni áv khazí:-einim? Gê, ni manqa-zapazapa sekemba sizigoát, yaq av nqægo, Mbumbukiam-qa kuku matev vøkhouwévtét? ² Av taoká. Ni pakhaenát, manqa-zapa-te. Yaq kopømba mbain, manqa-zapa mokho-te sekemba tiziyagat. ³ Gê, zo møzøté-zøtez? Ni ibøkha iz qazindapem, neka Keliso Yesu namba vizi:-tøkuanem, ni até teqá løvøte-té-a, sizimu-ón. ⁴ Ni ibøkha iz qazindapem, ni Keliso namba sizimu-pakhaén, neka te namba, manqei-pakha-te vø-ondam. Yesu genanim, yaq Tat-qa bazaføgakh-qape-te nqawa vøkhandi:v, yaq matev até kopó: Ni te namba qazi:-pakhaen, yaq ni ndakin khandi ndakinak-té qabizi-yagé.

⁵ Unimanqatín! Ni Keliso namba qazi:-tøkuanem, ndego genanim, yaq ni āv tizimí-khandí:n, av ndego ge:khandi:v. ⁶ Ni mizi:nøtén, niqa awenege yage matev, tae mutui-té ginø-tøkém, Keliso namba, vønanim. Nqanek matev tønégó ndógo:

Manqa-zapa, bazafogakh sekemba gembógoák, niqa kha mokho-te. Yaq ni sekemba ginimbó-kawaevaták. ⁷ Zapa ndógo, gekha ezoqám ndigu, gipakhaezin, ndigu manqa-zapa sekemba gezombó-kawaevaták. ⁸ Ni Keliso namba sa qazimu-pakhaen, ni āv qazi-unimanqatinát nqægo: Ni até sizimú-yagát, te namba. ⁹ Ni mizi:nótén, Keliso løvøte-te gendo-khandi:v, ndego nqawa génanimák. Løvøte ndógo, bazafogakh nøme mbain, tømboe-kawaev. ¹⁰ Keliso genanim, kopo mba me:naním, manqa-zapa-qa bazafogakh vø-khoutav. Yaq ndakin ndeyage, ndego Mbumbukiam-qa ndøyagé. ¹¹ Yaq matev até kopó. Zo zøkeza yage-qa yaq-te, āv qambøe-mataváp: Manqa-zapa gone-te, ni løvøte ezoqám. Geté ni Mbumbukiam-qa ziyagé, Keliso Yesu mokho-te.

¹² Yaq nakémbá, manqa-zapa zoqa manqei-qape kha bezømbo-kawàéiv, yaq kha-qa poev soqøsoqa zombó-paevēm. ¹³ Zoqa kha vinivinimba nandøzø-bunuzupit, matev eqeieqei mbain-te ndønqonqotøvé, manqa-zapa matanam-te. Geté zøkeza kha, Mbumbukiam-té qazonø-nqonqotavát. Gømbo-mataváp! Zo mðzo-pakhaéz. Geté ndakin mðzo-khandí:z. Neka zoqa kha ate ndægo, matev eqeieqei matanam nonqo begó, Mbumbukiam-te. ¹⁴ Yaq manqa-zapa zo gezombó-kawaevák. Zapa ndógo, zo ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-tē qazotu:gū. Geté zo Mbumbukiam-qá kuku matev-té qazotu:gú.

Ni matev eqeieqei-gi sasae ezoqam bizigu

¹⁵ Ni Mozes-qa guguna manqat mokho-te sekemba goneav nqazigu, gete Mbumbukiam-qa kuku matev mokho-te nqazu:gu, yaq gê, ni manqa-zapazapa sizígoãt? Av taoká! ¹⁶ Ge zô, m̄z̄oté-z̄otéz? Zo z̄okeza kha ezoqa n̄ome tozombot̄omem, sasae gone nonqo, neka teqa manqat o-mba tozomb̄e-ndapat, yaq zo ndòzo-tegí-sasae-ezoqam-éz. Yaq matev até kopó. Zo z̄okeza kha manqa-zapa-te tozo-et̄omem, zo manqa-zapa-gé sasae ezoqám. Geté taqa yaq-fia, l̄ov̄oté. Geté zo z̄okeza kha Mbumbukiam tozombot̄omem, teqa manqat o-mba tozomb̄e-ndapat, yaq zo ndòzo-ezoqa-ndaf̄oyamba-éz. ¹⁷ No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Zapa ndógo, bugukhokhof qagoam, zo manqa-zapa mokho-té qazotugoám. Geté zo Mbumbukiam-qa manqat qazoyogem, gi:z̄omesimam, yaq zo tiqa manqat o-mba zoz̄omb̄o-ndáp. Neka zo āv t̄oz̄ote-yagé. ¹⁸ Zo manqa-zapa mokho-te qazotugoam neka ande sasae ezoqam me qaz̄omb̄e-goam, Mbumbukiam zo m̄ond̄o-nqovotáz, zo voz̄ofakhaz. Yaq zo ndakin m̄ozo-matev-eqeieqei-gí-sasae-ezoqam-éz.

¹⁹ No nqanek yaya nqæ-etæet, zapa ndógo: Zo sasae ezoqam-qa yaq-te, m̄z̄ote-z̄otéz. Geté Mbumbukiam-qa matev-qa yaq-te, f̄ogákh t̄oz̄ote-z̄otéz. Av zo bugukhokhof, zoqa kha manqa-zapazapa sa qazombo-nqonqotavam, matev soq̄osoqa vinivinimba voz̄o-mat̄onumam-a, guguna manqat voz̄o-m̄okuimam, yaq guguna manqat m̄okuimam matev n̄ome mba qo:khouwev, zo ndakin

zoqa kha matev eqeieqei mbonqonqotóvém. Yaq zoqa matev āv tónégoát, av Mbumbukiam ndømbøe-poev.

²⁰ Zo bugukhokhof manqa-zapa mokho-te qazotugoam, zo matev eqeieqei kawaevateáv.

²¹ Zo manqa-zapazapa vinivinimba qazomatønumam, taqa yaq-te zo ndakin mivi ndozogo, yaq gê, ta manqa-zapazapa ndøgo, áv khazømbé-tøkeat? Ndøgo zo tøkeeáv. Geté taqa qavøiwat, løvóté.

²² Geté zo mðzofakház, manqa-zapa mokho-te qazotugoam. Yaq zo ndakin, Mbumbukiam-qá mokho-té qazotu-yagé, vozø-tegi-sasae-ezoqam-ez. Taqa qavøiwat nqánek: Zo ndakin āv qazøte-yagé, av Mbumbukiam ndømbøe-poev, neka khandi miavmiav vozomø-ndapēm. ²³ Zapa ndógo, manqa-zapa-qa yaq-fia, løvóté. Geté Mbumbukiam-qa etoam matev, ndøgo ni yaq-mba ndini-etoam, ndøgo khandi miavmiáv. Keliso Yesu mokho-té qazindapé, ndego nigi Evezøza.

7

Ni ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-te, sekembā suzu:gū

¹ Nøfuap! Zo Mozes-qa guguna manqat qazøte-zøtez, yaq gê, zo møzøté-zøtez? Khafeap, ezoqa sa ndógo tømboé-kawaevtát, ndego teyagat. Geté ndego tenanim, yaq khafeap sekemba gembøé-kawaevaták.

² Khamasim, sævam anganeam tumboyagat, yaq ndugu anganeám namba mé:tøkuatát. Geté zivis tembonanim,

ndugu segéfakhán, ta khafeap mokho-te ndøgo, gu:goam. ³Zivis sekemba temboyagat, yaq sævam anganeam nøme tundaf, khafeap ndøgo, ndugu nøkenøkem ngi:wat ezoqam mé:vewát. Geté zivis tembonanim, yaq ndugu nøkenøkem khafeap mokho-te gu:goam, ndakin mbain. Kopømbaqapé, anganeam nøme tundaf. Ndugu nøkenøkem khafeap génqawayák. ⁴Nøfuap! Zo-te matev até kopó. Keliso genanim, yaq zo sòzøtumupakhaéz, te namba. Yaq Mozes-qa guguna manqat, zo sekemba kawaevateáv. Zo ndakin tege ndégo tozogó, ndego løvøte-te gesuzam. Yaq niqa yage-te, mokho binimbí-fakhan, av Mbumbukiam ndømbøe-poev. ⁵Ni manqei-qape matev-te qaziyagam, yaq Mozes-qa guguna manqat mokho-te, poev soqøsoqa ninøzøgimám, neka niqa kha manqa-zapazapa-te vø-itiat. Geté taqa qavøiwat, løvøté. ⁶Ni bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat mokho-te qazu:goam, ni ndakin mizifakhán. Ni pakhaenát, ta matev-te ndøgo, ni qageanotam. Yaq matev neka sasae ndøgo, ndakin nqazi-matanam, ndøgo ambá av nqægo, av bugukhokhof qazi:goam, khafeap vinivinimba qazimbo-pavat. Geté matev ndakinak, Nqova Mbomambaqape-qá mokho-té qazinø-matønumít.

Mbumbukiam-qa guguna manqat, manqa-zapazapa ndovevezám

⁷Yaq gê, ni áv khazí:-einim? Gê, Mozes-qa guguna manqat, manqa-zapa-ús? Av taoká. Mozes-qa guguna manqat mbain tøgonin, yaq no

ambá n̄tén̄ténák, gekha matēv ndøgo, manqa-zapa-us. Khamasim. No ezoqam-qa gigiap qovetu matev-qa yaq-te, ambá n̄tén̄ténák, Mozes-qa guguna manqat einiav t̄gonin, “Qo ezoqa n̄me-qa gigiap me:qovètú.” ⁸ Mozes-qa guguna manqat, ambá av nqægo, manqa-zapazapa-ūs. Geté ta guguna manqat mokho-te, manqa-zapazapa, nakhoa ndøqeív, no ezoqam-qa gigiap qovetu matev vinivinimba-te v̄-itumb. Guguna manqat mbain t̄gonin, yaq manqa-zapazapa, bazaføgakh ambá mbain. ⁹ Bugukhokhof qagoam, no Mozes-qa guguna manqat n̄tenateav qagoam, no sæyagám. Geté no guguna manqat qaten̄ten, yaq no āv qate-mat̄vém nqægo: No manqa-zapa-ūs. ¹⁰ Yaq no andé n̄naním. Yaq no āv qate-mat̄vém nqægo: Guguna manqat ndøgo, no amba khandi t̄n̄-etoamin, no l̄v̄te n̄-etoám. ¹¹ Guguna manqat mokho-te, manqa-zapazapa, nakhoa ndøqeív, no v̄tumbam-a, v̄lavamb. ¹² Geté unimanqatín. Guguna manqat, Mbumbukiam-té qandowáv, neka manqat ate ndægo nq̄u-peawap, ndaf̄oyamba-qapé neka egeieqeí neka mbomambaqapé. ¹³ Av tægoat ndægo, yaq gê, nqanek manqat qanimav-qape, l̄v̄te-té qan̄-itumb? Av taoká. Geté ndøgo noqá manqa-zapá, l̄v̄te-te qa-itumb. Manqa-zapa, guguna manqat mbomambaqape ndæ-otán, neka l̄v̄te v̄fakhan. Nqanek t̄nefakhán ndøgo: No Mbumbukiam-qa guguna manqat mokho-te, āv tabate-qeiví, av nqægo, manqa-zapa ndøgo, ùnime:soqá.

Mbumbukiam-qa guguna manqat yakhapus,

kopømba mbain tønitøke, ni matev eqeieqei tizigoat

¹⁴ Ni mīzi:nōtén, av nqægo: Mozes-qa guguna manqat, Mbumbukiam-gé Nqova-té qando-fakhán. Geté no manqei-qape ezoqám. No manqa-zapa mokho-té qatu:gú. Neka no manqa-zapazapa-gé sasae ezoqám. ¹⁵ No mokho qeivupáv, matev qægoatun. Matev eqeieqei ndøgo, no gone-qa nqægo, no gonemáv. Geté matev soqøsoqa ndøgo, no ndønømbø-qasi:v, no sægoatún. ¹⁶ No matev qægoatun, no poeveav ndøgo, tægo, yaq no møe-unimanqatinín, Mbumbukiam-qa guguna manqat qanimáv. ¹⁷ Yaq nakémbá, matev soqøsoqa qægoatun, no ambá av nqægo, nøkezan nogoatún. Geté manqa-zapa ndøgoatún, no mokho-te nqøugu. ¹⁸ No møtenōtén, noqa manqei-qape kha mokho-te, matev eqeieqei-qase mbaín. Zapa ndøgo, matev eqeieqei, no gone-qa nogó. Geté kopømba mbain tæmatanam. ¹⁹ Matev eqeieqei, no gone-qa nqægo, no gonemáv. Geté, no matev soqøsoqa nogoatún, ndøgo no poeveav ndøgo, tægo. ²⁰ No matev qægoatun, no poeveav ndøgo, tæmatanam, yaq ndøgo nó mbá, matev qæmatønumatun. Geté ndøgo, manqa-zapa ndøgoatún, no mokho-te nqøugu.

²¹ Yaq no nøkezan-qa yaq-te, āv qateqeiví nqægo: No matev eqeieqei gone-qa nogó. Geté matev ndøgo, no qæmatønumatun, soqaín. ²² Noqa mbøni mokho-te, no khanakhanákh, Mbumbukiam-qa guguna manqat-qa yaq-te. ²³ Geté matev ndøgo, noqa kha mokho-te nqæqeivi, viní. Noqa matavap mokho-te, no møtenōtén, Mbumbukiam-qa gu-

guna manqat qanimáv, neka no paev-qa nogó. Geté ta matev ndøgo, noqa matavap mokho-te nqøugu, neka ta matev ndøgo, noqa kha mokho-te nqøugu, ndøgo izuizu ndønøfeáp. Neka manqazapa ndøgo, noqa kha mokho-te nqøugu, no andé ndimbula ezoqa me me:geanoát. ²⁴No soqaqape-té qægó. No gekha ezoqām nótøkē, noqa kha løvøte-te nqa-itumbit? ²⁵No ike kandambá, Mbumbukiam-te. Noge tøke ezoqam, Yesu Kelisó. Nigí Evezøzá.

No mokho-te, matev av nqægo: Noqa matavap mokho-te, no matev eqeieqei gone-qa nogó, av Mbumbukiam-qa guguna manqat ndæmanqate. Geté noqa manqei-qape kha mokho-te, no manqazapazapa gone-qa nogó.

8

Yage ndakinak, Nqova Mbomambaqape mokho-te

¹Yaq ndakin, gekha ezoqām ndigu, Keliso Yesu mokho-te ndu:gu, Mbumbukiam ti-te ndigu yaq-fia gétayák. ²Zapa ndøgo, Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgakh, ndøgo Keliso Yesu mokho-te, khandi ndøni-etoam, møndønqovotáq, qo manqazapa-qa bazaføgakh mokho-te qoqotugoam, ndøgo løvøte-te qa-ituqabat. ³Mozes-qa guguna manqat, ambá gini-tøkeín. Geté kopømba mbain. Zapa ndøgo, niqa matev, manqazapazapa-ús. Geté matev ndøgo, guguna manqat kopømba mbain qagoam, tømatanam, Mbumbukiam ndømatanám. Ndego ekeza Yo ndokhofotáv. Ngenek, teqa kha até kopó, av

ni manqa-zapazapa-us ezoqam nqazi:gu. Yaq Mbumbukiam, ezoqam-qa manqa-zapazapa, te-te ndégo tenøvé, neka niqa manqa-zapazapa-qa yaq-fia, te-te vøta. ⁴ Mbumbukiam tenegó ndógo: Ni manqei-qape ezoqam-qa matev qazi-ivøvem, neka Nqova Mbomambaqape-qa matev nqazimbo-paev, ni matev eqeieqei zígoát, av guguna manqat ndæmanqate.

⁵ Nqáe! Gekha ezoqām ndigu, manqei-qape ezoqam-qa matev ndimbopaev, ndigu manqei-qape ezoqam-qá matev mba mbomataváp. Geté gekha ezoqām ndigu, Nqova Mbomambaqape-qa matev ndimbopaev, ndigu ndógo timbomataváp, av Nqova Mbomambaqape ndømbøepoev. ⁶ Manqei-qape, ezoqam-qa matavap tønøzeinaqavem, taqa qavøiwat, løvøté. Geté Nqova Mbomambaqape tenøzeinaqavem, taqa qavøiwat, khandí neka sambí. ⁷ Zapa ndógo, gekha ezoqām ndigu, manqei-qape ezoqam-qa matavap ndøzø-nøzøgim, ndigu Mbumbukiam-gí qaqa ezoqām. Zapa ndógo, ndigu Mbumbukiam-qa guguna manqat o-mba upøgimáv. Neka unimanqatín. Ndigu kopømba mbaín, teqa manqat o-mba timbøe-ndapat. ⁸ Gekha ezoqām ndego, manqei-qape ezoqam-qa matavap ndømbo-nøzøgimit, te-te ndego, Mbumbukiam kopømba mbaín, khanakhanakh tømbo goat.

⁹ Geté, zo viní. Zo ambá av nqægo, manqei-qape ezoqam-qā matev zønøzøgimít. Geté zo Nqova Mbomambaqape zønøzøgimít, av ndego unimanqatin zo mokho-te ndu:yage. Geté gekha ezoqām

ndego, Keliso-ge Nqova mbain ndego, ndego Keliso-gé mbá. ¹⁰ Zoqa kha gènaním, manqa-zapa zapaya. Geté Keliso zo mokho-te tegoat, yaq zo mðzo-ndaføyamba-éz, Mbumbukiam-qa bði-te, neka Nqova Mbomambaqape vozōndafem, yaq ndego khandi vøzø-etoam. ¹¹ Mbumbukiam, ndego Yesu løvøte-te gekhandi:v, tege Nqova zo mokho-te tu:yagat, yaq ndego Mbumbukiam, Keliso løvøte-te gekhandi:v, até zoqá khá-ya tønanim, khandi mbó-etoám, tege Nqova mokho-te, ndego zo mokho-te ndu:yage.

¹² Nófuap! Av tægoat ndægo, Nqova Mbomambaqape ni mokho-te ngu:yage, yaq ni matev egeiegei-té qabizi-yagé, ambá ndøgo, av niqa manqei-qape matev ni nøzøgim-qa ndøgo. ¹³ Zapa ndøgo, zo kha-qa poev-te tozoyagat, zo ndòzo-pakhaéz. Geté zo Nqova Mbomambaqape mokho-te, zoqa kha-qa poev tozolaem, yaq zo zóyagét. ¹⁴ Gekha ezoqām ndigu, Mbumbukiam-ge Nqova ndezø-nøzøgim, ndigu Mbumbukiam-gí nakheís. ¹⁵ Zapa ndøgo, Nqova ndego, Mbumbukiam zo gezø-etoam, ndego ambá av nqægo, zo gevøozō, kopømba ande av kawakawaza, tigi yaq-fia mbain sasae ezoqam ndivøzoat, yaq zo nqawa møe matev-tē qazōyagāt. Av taoká. Geté zo Nqova Mbomambaqape mokho-te, mðzo-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz. Yaq ni ndakin kopømbaqapé, Mbumbukiam, Tat Tat-qa sizimbó-akhaemát. ¹⁶ Mbumbukiam-ge Nqova neka nigi nqova møndø-tøkuaném. Sùgumu-

8:10 8:10 Gal 2:20 **8:13** 8:13 Gal 6:8; Kol 3:5 **8:15** 8:15 2 Tim 1:7; Mak 14:36 **8:15** 8:15-17 Gal 4:5-7; Veve 21:7 **8:16** 8:16 2 Ko 1:22

unimanqatinát, av nqægo: Ni Mbumbukiam-gí nakheís. ¹⁷ Ni Mbumbukiam-gi nakheís nqazigu, yaq matev ndøgo, Mbumbukiam ni nonqo genøza, zíndapém. Ni Kelisó namba sizimú-ndapém. Ni viniv tizi-eqatat, av Keliso ge:-eqatat, yaq ni yage qanimav-qape sizimú-ndapém, te namba.

Yage qanimav-qape-qa yaq-te, ni tizindapem

¹⁸ No āv qate-mataváp nqægo: Viniv ndøgo, ni ndakin nqazi-eqatet, khapémbá, yage qanimav-qape namba toqote-khamas, Mbumbukiam ni vaev-te tinindu-veaz. ¹⁹ Unimanqatín. Gigiap ate nqægo, Mbumbukiam gekhakheinam, oskia mo:qozáp. Gò:-etáp. Taqá tønno-keogé ndøgo, Mbumbukiam ekeza nakheís tendo-veataz, ndigu yage qanimav-qape-te vømó-ōz. ²⁰ Ibugukhokhof, Mbumbukiam gigiap ate nqægo gekhakheinam, ndøgo eqeieqei-qapé. Geté vaev-te, matev gè-enénd, yaq gigiap vøsoqøsoqoam.* Ndøgo ambá av nqægo, ekeza poēv, qasoqa. Geté Mbumbukiam ndømatanám. Yaq ndakin gigiap ate nqægo, tonotawé ndøgo: ²¹ Mbumbukiam gigiap ate nqægo, gekhakheinam, ndøgo ndakin ande ndimbula mokho-te nqøugu neka vøsoqøsoqoam, vaev-te génqovóz neka matev qanimav-qape suguzumbú-etoám, Mbumbukiam-gi nakheís namba. ²² Ni mizi:nøtén: Até ndakín-a, gigiap ate nqægo, Mbumbukiam gekhakheinam, nqosøgeap-té qagó. Yaq ande av sævam nduigu, tui-ova,

8:20 8:20 Gen 3:17-19 * **8:20** 8:20 Matev ndøgo tø-enénd, Adam neka Iv Mbumbukiam-qa manqat unimanqatinteav qagoam neka teqa khafeap vønqaonem. **8:21** 8:21 Isa 11:6-9

nqosøgeap tumbo-ewag, gè:-esevemét. ²³ Geté gigiap mbá mbá, ndø-esevemet. Geté até ní-a, oskiá ndøgo, ni Nqova Mbomambaqape qazindafem, kopømba ande av mbusa me ndæløvøyat, ndøgo Mbumbukiam vaev-te teni-etoam, ni zĩ-esevemét. Ni ta khøuwa-qa ndøgo tizio-endupít, Mbumbukiam ni tegi nakheis te-upono neka kha ndakinak vizíndapēm. ²⁴ Ni mizi-khandí:n. Geté matev ndøgo, Mbumbukiam ni ginimbi-ein, tini-etoam, ni ndakin kopømba mbaín, tiziqeivim. Geté ni tizio-taná ndøgo: Matev ndøfakhán. Unimanqatín. Matev toqoqeiv, yaq qo oskia qotó-taqabaták, av nqægo, ndøfakhán. Gê, matev tøfakhan, yaq ezoqa tégo, ndego zua ndo:tawe av nqægo, matev ndøfakhán? ²⁵ Ni nqazio-tana av nqægo, matev ndøfakhán, ndøgo fakhaneav ndøgo, yaq ni até sizimbøé-kewagát. Kopømba mbaín tøni-ewez.

²⁶ Ni sa nqazi-esevemet neka bazaføgakh mbain nqazigu, Nqova Mbomambaqape, gini-tøkeín. Ni zĩ:nøtenák, eqeieqei āv khazí-guligulimāt. Gekha manqāt zĩ-einīm? Yaq Nqova Mbomambaqape ndøvi:mát, Mbumbukiam-te, niqa yaq-te. Esevem-ús. ²⁷ Yaq Mbumbukiam, ndego ezoqam-qa mbøni mokho-te ndeqeivi, ndego Nqova-qa matavap møndæ-otév. Zapa ndøgo, Nqova Mbumbukiam-gi nakheis-qa yaq-te ndemboviam, ndego teqá poev mbopáev.

²⁸ Ni mizi:nøtén. Ezoqa ndigu, Mbumbukiam-te poev ndøzøgo, gekha matēv ndøgo, tøzøfakhan, ndigu mokho eqeieqei segezø-fakhán. Ezoqam

ndígu, Mbumbukiam gezø-akha, av ndego ge:pøoa.
²⁹ Mbumbukiam ndigu é-møndæ-otév, neka vøvevesam. Yaq ndigu āv tiabiti:gú, av ekeza Yo nde:go. Yaq ngenek yo-khøuwa ndøgoát, neka emekheis kopoav vømbógoát. ³⁰ Ndigu ezoqam, Mbumbukiam ibugukhokhof gevevesam, ndigu møndøzø-akhá. Yaq ndigu gezø-akha, ndego eqeieqei me:zæb. Yaq ndigu eqeieqei ge:zæb, ndego yage qanimav-qape zø-etoám.

Gekha matev ndøgo, tøni-fakhanumat, ndøgo kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa kuku matev-te tøqatono

³¹ Yaq ndakin, ni áv khazí-einím, taqa yaq-te, ni qazi-qeivavun? Manqat nqáneq: Mbumbukiam ni namba te:goat, yaq gê, ezoqa kopømbâ, ni titokhonan? Kopømba mbaín. ³² Gê, ndego ekeza Yo keavateav qagoam, gete sa gendo-nqonqotav, ni zapaya, yaq ndego ni giní-tøkeāk, gekha matev nøme-te? Av taoká. Ndego yaq-mbá segení-tøkeát. ³³ Neka gê, ezoqa kopømbâ, ndigu soqøsoqa tizæb, ndigu Mbumbukiam gevevesam? Kopømba mbaín. Ndigu, Mbumbukiam ekezan eqeieqei me:zæb. ³⁴ Neka gê, ezoqa kopømbâ, tiqa yaq-te ti-einim av nqægo, ndigu yaq-fia nqosøgeap ndøqeivím. Av taoká. Zapa ndøgo, Keliso Yesu ekezan ndønaním, ti zapaya. Geté tamhá taoká ndøgo. Ndego møndø-khandí:v. Yaq ndego ndakin Mbumbukiam-qá nakeamo zendaté geqomát neka ni zapaya vømbō-vi:matun. ³⁵ Av tægoat ndægo, yaq gê, ezoqá o matev kopømbâ, ni

Keliso-qa kuku matev-te t̄oqatono? Gê, ni matev f̄ogakh-qape, o potonam matev, o ngiænoat matev, o ifin, o ndabua mbain, o fofogeap, o pakha-pakha khaneam matev nd̄oqatono? Av taoká. Kop̄omba mbaín. ³⁶ Unimanqatín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Qo zapaya, kh̄uwa kopoáv,
ni ezoqa l̄ov̄ote-te ambam-qa nigú.
Ndigu ni sip s̄ovakha gigiap me:næná,
ndigu zit̄oge-qa ndiz̄ogo.”

³⁷ Geté ta matev ate ndægo, qani-fakhanumatun, ni Keliso mokho-te, ndego ni-te kuku nd̄ombogo, ùni zi:pitavét. ³⁸ No m̄øtenøtén. Gekha matev nd̄ogo, ni-te t̄ofakhanumit, nd̄ogo kop̄omba mbaín, ni Mbumbukiam-qa kuku matev-te t̄oqatono. Até l̄ov̄té-a, neka até khandí-a, neka até enzol ezoqám-a, neka até nqova soq̄osoqá-ya, neka até nd̄ogó-a, ndakin yage-te o megemege-te t̄oni-fakhanumit, neka gekha gigiap bazaf̄ogakh-ūs nd̄ogo, kop̄omba mbaín, ni t̄oqatono. ³⁹ Neka gekha gigiāp nd̄ogo, ova nqo:go o mokho-te nq̄ougu, neka gekha gigiap n̄ømē manqei-qape-te nqago, nd̄ogo kop̄omba mbaín, ni Mbumbukiam-qa kuku matev-te t̄oqatono, ndego ni Keliso Yesu mokho-te gini-etoam, nigí Evez̄oza.

9

Pol-qa tanakh, ekeza ezoqam-qa yaq-te, Izlael ezoqam, ndigu Yesu unimanqatinteav ndigu

¹ Manqat nøme, no ndakin nqæmanqate, unimanqatín. Keliso-qa megemege-té qato-manqaté. No nóté-khavo zamák. Neka até Nqova Mbomambaqapé-a, ndego no mokho-te ngu:gu, sùgumu-unimanqatinát, noqa manqat. ² No mbøni vaev neka tanakh kandambá nqanøgo. Yaq ndøgo kopømba mbáin, tønævøem. ³ No nøkeza ezoqam nøte-manqaté, Izlael ezoqam. No ndigu Keliso namba tøkuaat-qa nøzøgó. No amba Keliso-te nøzøneav tøgonin, te-te vøe-qatanin, yaq no Mbumbukiam amba soqain-te vøvein, matev av nqægo, nogi ezoqam amba tøzø-tøkein, ndigu Keliso namba titøkuanemin, yaq no-te ambá kopømbá. ⁴ Ndigu Mbumbukiam-gí ezoqám. Ndego ekeza nakheis ndígu tenezæb, neka teqa bazaføgakh neka waev vøzø-vevezam, neka ti namba, teqa poev vø-unimanqatintam, neka teqa guguna manqat vøzø-etoam, neka guliguli matev egeieqei vøezømas, neka manqa mbusa vøzøve. ⁵ Ezoqam ndígu, tigi atanakha-zapazapa-za Mbumbukiam gevevesam. Keliso ge-ezoqam-ev, ndego Izlael ezoqam ndøqán. Ndego Keliso, Mbumbukiám. Gigiap ate nqægo teqá mokho-té qanu:gu. Teqa iz miavmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

Mbumbukiam ezoqa āv kenē-vevesam

⁶ Unimanqatín, Izlael ezoqa kopoáv, ndigu unimanqatinteáv, Yesu-qa yaq-te. Geté kopømba mbáin, ta zapaya ndøgo, toqo-matavupat av nqægo, Mbumbukiam-qa manqa mbusa ti-te,

sège-navøēm. Av taoká. Geté Izlael ezoqam ate ndigú mbá, ndigu uni Izlael-ezoqam-in. ⁷Eibleem-qa yaq-te, matev até kopó: Ambá ndigu, ezoqa ewaqape, ndigu Eibleem gemanazam, ndigu uni tegi zi-ín. Geté uni tegi zi-in sati ndígu, tege yo Aezek gemanazam. Zapa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem āv gembøe-eín nqægo, “Qogi qazi iz, ti-mba ndígu tíndapém, qoge yo Aezek-gi nakheis.” ⁸Nqanek ni āv qani-nømendím nqægo: Mbumbukiam-gi nakheis, ambá ndígu tigū, ndigu ezoqam-qa kouk-te gindu-fakhaz. Geté Mbumbukiam Eibleem-gi zi ndígu tenezæzá, tiqa yaq-te ndigu, manqa mbusa geve. ⁹Mbumbukiam Eibleem-te, taqa yaq-te manqa mbusa geve, ndego āv gembøe-eín nqægo, “Viav nøme, no nqawa ndøtøndonáv, khøuwa kopo-te. Yaq qogu sævam, Sæla, nakhasam anganeam é-ndømbøe-fakhán.”

¹⁰ Yaq nigi atanakha-zapa Aezek-gi nakhei menas-qa yaq-te, Isao neka Zekop, matev até kopó, ndigu tegu zas Lebeka-te gimøfakhaz. ¹¹⁻¹² Ndigu qaqaqangeap qazaneav qagoam neka matev egeiegei o matev soqain goneav vøgoam, Mbumbukiam kopo nøme é-møndø-veatáv. Mbumbukiam Lebeka āv gembøe-eín nqægo, “Zapikia eveqase mokho-té gunú:goát.” Nqanek matev, ni āv qani-nømendím nqægo: Mbumbukiam ezoqa ndevevesam, ndego ambá ta zapaya ndøgo tene-vevesām, gekha matēv ndøgo, ezoqa gegoatun, geté ndego ekeza poev-te mbá genø-vevesumatún. ¹³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-

qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “No Zekop, nømbøe-khafuatām. Geté Isao, gènømbo-qasi:vám.”

Gekha ezoqām ndego, Mbumbukiam tanakh gone-qa ndembogo, ndego segembógó

¹⁴ Av tægoat ndægo, Mbumbukiam ezoqa nøme tevevesam neka ezoqa nøme vevesupøteav vøgoāt, yaq gê, ni áv khazí:-einim? Gê, Mbumbukiam-qa matev eqeieqeí mbà? Av taoká. ¹⁵ Taqa yaq-te, Mbumbukiam Mozes āv gembøe-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, noqa tanakh matev vøndøze-qa nqæmbogo, no sæmbó-vøndáz. Neka gekha ezoqām ndego, no kuku matev etoam-qa nqæmbogo, no sæmbó-etoám.” ¹⁶ Matev ambá av nqægo, ezoqam-qā poev-tē o ezoqam-qā matev-tē qanotawē. Geté Mbumbukiam-qá tanakh matev-té qanotawé. ¹⁷ Yaq nakémbá, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo: Mbumbukiam Felo gembo-ein, ndego Izip ezoqam-ge kawa, “No qo kawa, ta zapaya ndógo tøte-veatáq: No qo mokho-te, ezoqa noqa bazaføgakh sôté-zømesimát, neka noqa iz manqei-qape-te ate nqægo vøvøndavēt.” ¹⁸ Ni āv qazi:qeivím nqægo: Mbumbukiam ezoqa nøme, tanakh gone-qa ndembogo, yaq segembógó. Yaq tømbo-pøovat, ezoqa nøme-qa matavap tøføgakh, yaq até ndøgó-a, segembógó.

¹⁹ Eisa, taqa yaq-te ezoqa kopu, áv gepøté-eín penømakhaya, “Av tægoat ndægo, yaq gekha zapá, Mbumbukiam ezoqam-te yaq-fia teta, teqa matev-qa yaq-te? Nakhoa mbaín, teqa poev

namba toqote-nøfeipat.” ²⁰ Geté, gèmbō-mataváp. Qo gekha ezoqám, Mbumbukiam teqa matev-qa yaq-te toqombo-sinaz. Gê, ganda pot kopømbâ, te-te ndego gekhakheinam, tømbo-ein, av nqægo, “Gekha zapâ, no av qoqote-khakheinømbem nqægo?” Kopømba mbain! ²¹ Ndego ezoqam, ganda pot gekhakheinumatun, ndego yakhapús, gekha pot ndøkhakheinām. Poev tømboogoa, ganda kopo-qapi-te, pot nøme eqeieqei-qape neka pot nøme khokho-qape tekhekheinam, ndego yakhapús.

²² Mbumbukiam-qa matev até kopó. Ndego ezoqa teqa qaqa zømesim-qa zøgoám, ndigu tisoqoez. Ndigu tiabiti-zøté: Mbumbukiam ndego bazaføgakh-qapé. Geté ndego até aiyav matev zøgoám, oskiá ndøgo, ndego ti-te qaqa qambogoam. ²³ Neka ndigu, Mbumbukiam tanakh ndømbogo ti-te, gé:zømás, av nqægo, teqa waev neka bazaføgakh kandambá tantáv. Ndígu tenézømás, ndigu ibugukhokhof go:khakheinøvem, teqa waev neka bazaføgakh tiqeivim. ²⁴ Ndigu ezoqam, ní. Ndego ni Zu bawan-ak mokho-te mbá mbá, geté até bawan vini-ak mokho-té-a, sègenimbu-akhá.

²⁵ Mbumbukiam-qa Manqat mokho-te ndøgo, tege manqa vevezam ezoqam Ozea gepeawam, Mbumbukiam bawan vini-ak-qa yaq-te, āv gene-ein nqægo,

“No ndigu bawan ezoqam,
 nogi ezoqam goneav qagoam,
 nogi bawan ezoqam nøté:zæb.

Neka ta bawan ndøgo, no kuku goneav qanøgoam,
no ndigu nogi kuku ezoqam vøtézáëb.

26 Neka ta manqei-te ndøgo,
Mbumbukiam ibugukhokhof ezoqa gezø-ein,
'Zo nogi ezoqām mbā,'

ndego ndigu āv genézæb nqægo:

Mbumbukiam khandi miavak-gí nakheís.”

27 Neka Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa
vevezam ezoqa nøme, Izlael ezoqam-qa yaq-te, āv
gene-akhá nqægo,

“Izlael ezoqam kopoav-qapí.

Andé ndivind me me:gó, ndøgeg-te ndisingi-
tavet.

Geté ndigu ezoqa khapímbá tikhandi:z.

28 Zapa ndøgo, matev ndøgo, Evezøza
ibugukhokhof ge-ein, tego,
ndego nakhamas-té genøgó, ezoqa vøngiæzo,
ta manqei-te ndøgo, ma ndi:yage.”

29 Taqa yaq-te, Aezaya bugukhokhof manqat
nøme āv gene-eín nqægo,

“Evezøza Bazaføgakh-qape,

nigi atanakha-zapazapa-za nøme amba
khandi:zateav tøgonin,

yaq ndakin ni é-ndizi-soqoenín, kopømba
ande av Sodom neka Gomola taon qatua.”

*Izlael ezoqam-qa yaq-te, ndigu unimanqatin-
teav qagoam*

30 Av tægoat ndægo, Mbumbukiam Zu ezoqam
gevevesam, yaq gê, ni áv khazí:-einim? Manqat
nqáneq: Unimanqatín. Bawan vini-ak ambá

av nqægo, Mbumbukiam-qa bøi-te eqeieqei-qa ndøgoām. Geté Mbumbukiam ndigu eqeieqei me:zæb. Zapa ndøgo, ndigu møndø-unimanqatiním. ³¹ Geté Izlael ezoqam, ndigu bazaføgakh gi-asazat, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te, amba Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez-in, ndigu ndaføyamba matev qeiviáv. ³² Yaq gekha zapâ, ndigu qeiviav ndøgo? Zapa ndøgo, ndigu Mbumbukiam-qa bøi-te, eqeieqei ekeza matev matanam mokho-te gone-qa ndøgoām, ambá ndøgo, gi-unimanqatinim, av nqægo, Yesu ezoqa khandi:zat-qa gigeavun. Yaq ndigu andé nandi me:khaosám, nandi ndigu, ezoqa gi:khaosumatun. ³³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Nqáe! No Zayon manqei-te,
nandi nózáv.

Nandi nginik,
ezoqa ndøkhaosumat, vø-o:atāt.

Geté gekha ezoqām ndego,
nginik nandi te-unimanqatintat,
ndego mivi gégoák.”

10

¹ Nøfuap! Noqa poev kandambaqape nqáneq: Zu ezoqam møe-mbá sa bekhandi:z. Nø Mbumbukiam-te oskia no-akhaematún, tiqa yaq-te. ² No zo āv qate-unimanqatinát nqægo: Ndigu bazaføgakh ndø-asazét. Mbumbukiam-qa matev gone-qa ndøgó. Geté ndigu nakhoa

eqeieqei zøtezateáv. ³ Ndigu Mbumbukiam-qa matev eqeieqei-qa yaq-te, mokho ndapeáv. Yaq ndigu teqa bøi-te, eqeieqei ekeza mokho-mba gone-qa ndøgó. Yaq nakémbá, ndigu ekeza kha, Mbumbukiam-qa mokho-te veeáv. Neka ndigu Mbumbukiam takeáv, ndigu eqeieqei tezæb, av ekeza poev ndægo. ⁴ Keliso Mozes-qa guguna manqat, møndøtók. Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, nde-unimanqatinat, ndego Mbumbukiam eqeieqei mé:veó.

Gekha ezoqām ndego, Yesu nde-unimanqatinat, Mbumbukiam ndøkhandí:v

⁵ Guguna manqat mokho-te eqeieqei gone-qa yaq-te, Mozes áv gene-peawám nqægo, “Gekha ezoqām ndego, guguna manqat ndembopaev, ndego ndøyagét.” ⁶ Geté ndigu ezoqam, Mbumbukiam-qa bøi-te, ta mokho-te ndøgo gi-ndaføyamba-ez, gi-unimanqatinim, ndigu áv gini-manqaté nqægo: Kopømba mbaín, qakeza mokho-mba toqobevap, av nqægo, “Gekha ezoqām ndøqavíg, yan-te, Keliso tendondaf?” Zapa ndøgo, Keliso møndø-visavún. ⁷ Neka kopømba mbaín, qakeza mokho-mba toqobevap, av nqægo, “Gekha ezoqām ndøvís, løvøte ezoqam-qa manqei mokho-te, Keliso vøndóndáf?” Zapa ndøgo, Keliso løvøte-te møndø-khandí:v. ⁸ Neka kopømba mbaín, vini toqoqav. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat áv qane-eín nqægo, “Teqa Manqat qoqá avønin-té qagó. Qoqa manqa-nqa-té qagó neka qoqa mbøni mokho-té qanu:gú.” Nqanek manqat, unimanqatin matev-qa yaq-te nqæmanqate,

nqáneq, ni ezoqa nqati-zømesim. ⁹ Qo qakeza tou toqote-ein, av nqægo, “Yesu ndego Evezøzā,” neka mbøni mokho-te voqó-unimanqatín, av nqægo, Mbumbukiam Yesu møndø-khandí:v løvøte-te, yaq qo ndòqo-khandí:q. ¹⁰ Zapa ndøgo, gekha ezoqām ndego, teqa mbøni mokho-te nde-unimanqatinat, ndego gé-ndaføyamba-év, Mbumbukiam-qa bøi-te. Neka gekha ezoqām ndego, teqa tou-te ndemanqate, av nqægo, “No nò-unimanqatināt,” ndego ndøkhandí:v. ¹¹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Gekha ezoqām ndego, ngenek nde-unimanqatinat, ndego mivi gégoák.” ¹² Yaq ndøgo, vinivinimba mbaín, yaq Zu ezoqam-a, yaq bawan vini-ak. Ni ezoqam ate nqazi:gu, Evezøza kopo nimbígú. Yaq gekha ezoqām ndigu, ndimbo-akhayam, ndego matev eqeieqei-qape zømatønumát. ¹³ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-eín nqægo, “Gekha ezoqām ndego, Evezøza tøke-qa tembo-akha, ndego ndøkhandí:v.”

¹⁴ Geté unimanqatín, ndigu te-te áv kiní-akhaemāt, ndigu unimanqatinteav tøgoat? Neka áv kiní-unimanqatiním, teqa yaq-te yogeav tøgoat? Neka áv kiní-ewagāt, ezoqam mbain tigoat, ndigu Manqat Mbomambaqape ti:zømesimat? ¹⁵ Neka ndigu ezoqa nøme, Manqat Mbomambaqape áv kiní-zømesimāt, ezoqa ndigu khofotøzateav tigoat? Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Ndøgo qanimav-qapé, ezoqam ndigeav,

Manqat Mbomambaqape ndindapav.” ¹⁶ Geté unimanqatín. Izlael ezoqa ewaqapé mbá, Manqat Mbomambaqape gi-unimanqatinim. Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, møndø-eín, “Evézøza! Niqa manqat, gekha ezoqām ndø-unimanqatinim?” ¹⁷ Ni āv qazi:qeivím nqægo: Unimanqatin matev, manqat yoge mokho-té qando-okhó. Neka manqat ndøgo, ezoqa ndiyoge, Keliso-qá manqat-té qando-fakhaté. ¹⁸ Yaq gê, ndigu Izlael ezoqam, Manqat Mbomambaqape møndøyogem? Møndøyogém. Tiqa yaq-te ndigu, ezoqa Manqat Mbomambaqape ndi:zømesim, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Tiqa manqa wag, manqei-qape ate nqægo sùgumu-panqavøemát.

Neka tiqa manqat, manqei-qape vaev até vømōkhanaz.”

¹⁹ Neka bevap nøme nqáneek: Gê, Izlael ezoqam, manqa mokho møndømbó-ndapem? Ndigu møndømbo-ndapém. Geté ndigu unimanqatin-teáv. Taqa yaq-te, Mozes bugukhokhof āv gene-peawám nqægo,

“Mbumbukiam ge-ein:

Zo Zu bawan-ak,
zo nogí ezoqám.

Geté no bawan vini-ak, ndigu iz mbain ndigu,
nøkhatób.

Yaq zo ova zómanqatát.

No qaqa nøzølwáz, ti namba.

Ndigu zøtezat mbain, Mbumbukiam-qa yaq-te.

„Geté ndigu teqa manqat ndòndapém.”

²⁰ Neka Aezaya, ndego Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam, taqa yaq-te, manqat nõme āv gene-eín nqǎgo,

“Mbumbukiam ge-ein:

No ndígu tinømendám,

ndigu no vaweav qagoam.

Neka:

No ti-te ndígu tæmøfakhán,

ndigu noqa yaq-te bevøpøteav qagoam.”

²¹ Geté Izlael ezoqam-qa yaq-te, Aezaya āv gene-peawám nqǎgo,

“Mbumbukiam ge-ein: Khøuwa ge-okhoam, no zenda nõzø-visiám. Geté ndigu gèsapi:zát neka noqa manqat ndinqǎgím.”

11

Izlael ezoqam mokho-te, ezoqa andé khapimbá, ndi-unimanqatinat

¹ Gê, Mbumbukiam, ekeza ezoqam, Izlael-ak, mõndø-sanqab? Av taoká. Mbumbukiam ekeza ezoqam sanqabeáv. Até nó-a. No Izlael ezoqám, Eibleem-gé zeó, neka no Benzamin khagua bawan-ák. ² Mbumbukiam ekeza ezoqam sanqabeáv, ndigu nupøkhan mba gevevesam. Gê, zo Mbumbukiam-qa Manqat mõzøté-zøtez, ndøgo Mbumbukiam-ge manqa vevezam ezoqam Ilaiza, ekeza ezoqam qaqa gezøgoam, Izlael-ak? Ta khøuwa-te ndøgo, ndego Mbumbukiam-te āv geneviám nqǎgo, ³ “Evézøza! Qogi manqa

vevezam ezoqam, gèzitág, neka lou-qasis ndøgo, ma sòvakha gigiap giløvusumam qo-te, vømøkuim. No nakhapús sege-nøuvøném. Yaq ndigu ndakin até nó-a, løvømbe-qa ndøgó.”

⁴ Yaq Mbumbukiam gekha manqāt mbóqavøiu? Av gembøe-qavøiú nqægo, “Av taoká. Qo ambá av nqægo, qakhapus sege-qouvøqēm. Nogi angana seven taosen nøme ndígú. Até ndigú-a, ndigu Bal-te, ndego khape mbumbukiam, man-azap møkuiáv.”

⁵ Até ndakin khøuwa-té-a, ezoqa nøme ndígú, Izrael bawan mokho-te, ndigu Mbumbukiam ekeza kuku matev-te gevevesam. ⁶ Mbumbukiam ndigu ekeza kuku matev-té genø-vevesám, ambá ta zapaya ndøgo, av ndigu matev gi:matønumam. Mbumbukiam, ndigu amba ta zapaya ndøgo tevevesamín, av ndigu matev gi:matønumam, yaq teqa kuku matev, ambá unimanqatin kuku matév mbá.

⁷ Matev av nqægo: Matev ndøgo, Izrael ezoqam bazaføgakh gi-asøzam, amba tiqeivimin, ndigu qeiviáv. Geté ndigu tiqeivím, Mbumbukiam ekeza gevevesam. Geté ndigu ezoqa nøme, gèføgakhæz.

⁸ Taqa yaq-te Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Mbumbukiam ndigu andé venanqei bazapos-qape me zømbe-etoám.

Yaq tiqa bøi kopømba mbaín ti:kewagat
neka tiqa gea kopømba mbaín ti:ewagat.

Matev av nqægo sègemá, atema ndakin.”

⁹ Ti-te ndigu, matev ndøgo tøfakhán, av Deivid

Mbumbukiam-te, tegi qaqa ezoqam-qa yaq-te ge:viam. Ndego āv gene-eín nqægo,

“Ndigu lou-qasis-te, lou tilogat,

yaq timatavupat av nqægo, matev-qase
gini-fakhanāk,

ndøgo bèzø-ká

neka bemøzø-voe, betēndapem,

neka bezø-køi-ez, bemø-khaosam.

Nqanek tiqá manqa-zapazapa-qá yaq-fiá.

¹⁰ Tiqa bøi waev, bèzø-navøém.

Yaq géqeivimák.

Neka ndigu viniv-qape oskia be-eqawát,
bezø-ewez.”

Bawan vini-ak, ande tae tang me me:gó, Mbumbukiam gebunøzam

¹¹ Bevap nøme nqáneq: Gê, Zu ezoqam gi-o:az, ndigu ate nonqō gí-o:az? Av taoká! Geté tiqa manqa-zapa zapaya, khandi matev, bawan vini-ak-té qanøwáv. Yaq Zu ezoqam, ova tiabiti-einím. ¹² Zu ezoqam-qa manqa-zapazapa zapaya, manqei-qape ezoqa nøme khandi gindapem, yaq Mbumbukiam matev kandakanda nøme mba mó:gó, Zu ezoqam ate ndi:gu, te-te tivesez.

¹³ No ndakin zo-té qatø-manqatét, zo bawan vini-ak. No Mbumbukiam zo bawan vini-ak-té gendo-khofotán. Yaq no khanakhanakh kandambá, nqanek sasae nqægot. ¹⁴ Eisa, no nqanek sasae nqægot, nøkeza ezoqa nøme ova peté-einím penømakhaya, yaq Mbumbukiam-te petéqambūz penømakhaya, khandi vøndapēm.

¹⁵ Mbumbukiam Zu ezoqam qambøe-qasi, yaq

ta mokho-te ndøgo, manqei-qape ezoqa nøme, nqawa te namba getøkuzu, yaq gê, gekha matev ndøfakhān, Mbumbukiam Zu ezoqam nqawa tekhatob? Matev kandambaqape nøme mba mó:fákhan. Løvøte ezoqam segé-khandí:z.

¹⁶ Ezoqa wit gipezotatun, yaq flawa ndigu, bugukhokhof gi:løvusumatun, Mbumbukiam mbo-etømemín. Yaq av nqægo, flawa ate ndi:gu, Mbumbukiam-gí. Neka ezoqa tae te-ogeakh, tae lu Mbumbukiam-qa zenda-te vóvê, yaq até táng-a, Mbumbukiam-qá. «Yaq matev até kopó. Izlael ezoqam-gi atanakha-zapazapa-za, Mbumbukiam-gi ndøgoám. Yaq vaev até tigi zí-a, Mbumbukiam-gi vøgoāt.»

¹⁷ Izlael ezoqam, andé oliv tae zenda-yak eqeieqei me:yá, neka zo bawan vini-ak, andé leg-ak oliv táe. Ta oliv tae eqeieqei ndøgo, Mbumbukiam tang nøme møndø-møkuiám, yaq zo ande leg-ak oliv tae tang me ndøzøte:go, vøbunøzam. Yaq zo ndakin oliv tae eqeieqei namba, et eqeieqei zo-upøgimatún, ta lu-te ndøndo-fakhate. ¹⁸ Geté qo me:khambùváp, ta zapaya ndøgo, Mbumbukiam tae tang gimøkui, yaq qo vøbunøtaq. Gømbo-mataváp. Matev, ambá av nqægo, qo lu qo-eqawāt. Geté lu qo ndø-eqaqæwát.

¹⁹ Eisa, ezoqa kopo zo mokho-te peté-eïn penømakhaya, av nqægo, “Mbumbukiam tae tang tene-møkuiám ndøgo, no batē-tøkua.” ²⁰ Ndøgo unimanqatín. Tae tang nøme ndøgo, ta zapaya ndøgo tene-møkuiám, ndigu unimanqatinteav qagoam. Geté qo sekemba ta zapaya ndøgo

toqotegó ndøgo, qo ndoqo-unimanqatinat. Qo me:khambùváp, taqa yaq-te. Geté møe qógoát. ²¹Zapa ndøgo, Mbumbukiam Zu ezoqam kopømba ande av tae tang ndægo gimøkuiam, ndigu unimanqatinteav qagoam, yaq ndego até qó-a, gékhofogó, qo unimanqatinteav toqogoat.

²² Gèmbomataváp. Mbumbukiam ndego tanákh. Geté ndego até føgákh. Ti-te ndigu, zita giwuowem, ndego føgákh. Geté qo-te, tanákh. Geté qo aiyá qagó. Soqain ndøgo, teqa tanakh matev toqo-ivav, yaq ndego até qō-a, vónqaoqō, ta tae-te ndøgo. ²³ Zu ezoqam ndigu, tiqa unimanqatinteav matev Keliso-te ti-ivøvem, yaq Mbumbukiam ndigu nangó genøbunøsam tae-te, av bugukhokhof gi:goam. Ndego kopømbaqapé, nqawa tebunøsam. ²⁴ Zo bawan vini-ak, zo andé leg-ak oliv tae tang me zøtegoám. Geté ta leg-ak oliv tae-te ndøgo, zo qazogoam, Mbumbukiam zo gèndomøkús, tae eqeieqei-te vøbunøsam. Geté Zu ezoqam, andé tae zenda-yak eqeieqei me:yá. Yaq tae tang ndøgo, Mbumbukiam gemøkuiam, ndego ùnime:-kopømbá, tiqa tae-te nango tebunøzam.

Mbumbukiam até Zu ezoqám-a, vøkhandīz

²⁵ Nøfuap. Manqat ndøgo, no ndakin Izlael ezoqam-qa yaq-te tøte-ein, bugukhokhof khøuwa, khonoam-té qagoám. Geté no zo zøtezat-qa nøzøgó. Zapa ndøgo, soqain ndøgo, zo zøkeza kha matavap loloakh-us tøzøte-vewat, gete mokho ndapeav tøgoat. Unimanqatin. Izlael ezoqa nøme, Mbumbukiam zitá gini-wuowém. Geté matev av nqægo, sa tømboé-outøpít ndøgo,

atemala bawan vini-ak ate ndi:gu vøkhandi:z, ndigu Mbumbukiam gevevesam. ²⁶ Taqa zita-te, Izrael ezoqam ate ndi:gu gékhandi:z. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Khandi etoam ezoqam,
 Zayon taon-té gendó-fakhán,
 yaq ndego Izrael ezoqam-qa qasi:vap matev
 Mbumbukiam-te
 vøzø-khofoē, ndigu Zekop-gi zi.

²⁷ Yaq no ti namba, poev āv qaté-unimanqatín nqægo:

No tiqa manqa-zapazapa nókhofóé.”

²⁸ Unimanqatín. Izrael ezoqam, Manqat Mbomambaqape gèsanqawém, yaq av nqægo, ndigu vø-Mbumbukiam-gi-qaqa-ezoqam-ez. Matev av nqægo gigonem, zo møndøzø-tøké, zo bawan vini-ak, yaq zo vozø-Mbumbukiam-gi-ezoqam-ez. Geté Mbumbukiam kuku zua mbogó, ndigu Izrael ezoqam-te. Zapa ndøgo, Mbumbukiam tigi atanakha-zapazapa-za, é-møndø-vevesám. ²⁹ Mbumbukiam ezoqa gevevesamín neka matev egeiegei vøzø-matanamín, ndego matavap enendatáv, taqa yaq-te. ³⁰ Zo bawan vini-ak, zo bugukhokhof qagoam, Mbumbukiam-qa Manqat, zønqagimám. Geté ndakin, Zu ezoqam teqa manqat ndapeav ndøgo, zo Mbumbukiam-qa tanakh matev zondapém. ³¹ Av zo Mbumbukiam-qa tanakh matev qazøte-ndapem, Zu ezoqam Mbumbukiam-qa Manqat

o-mba ndapeav qagoam, yaq vaev até ndigú-a, Mbumbukiam-qa tanakh matev, āv tiníndapém.

³² Ezoqa ewaqape, Mbumbukiam-qa manqat gèngagimám. Yaq Mbumbukiam sègezø-iváv, ndigu vømø-manqa-zapazapa-gi-ndimbula-ezoqam-ez. Mbumbukiam tenegó ndógo: Zapa ndógo, ndego ezoqa ewaqape-te, tanakh gone-qa ndøgó.

Mbumbukiam-qa iz, bèto-eqawát

³³ Mbumbukiam kandambá tentév. Teqa matavap neka otevat igian-qapé. Ni ezoqa kopømba mbaín, teqa matavap-qa mokho tizindapem neka nakhoa vizíqeivím, ndego ndegeve. ³⁴ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Gê, Èvezøza-qa matavap, gekha ezoqām mé:-otev?

Neka gekha ezoqām
mbó-ovøyām?

³⁵ Neka gê, ezoqa Mbumbukiam gigiap møndømbó-etoam, yaq Mbumbukiam ndego yaq-fia bembōgo?”

³⁶ Av taoká. Zapa ndógo, gigiap ate nqægo ndégo tekhakheinám, neka ndégo tegeawát neka te nonqo ndégo tøgó. Mbumbukiam-qa iz, mi-avmiav, bèto-eqawát.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

12

Niqa kha, Mbumbukiam bizimbo-etøomém

¹ Nófuap! Mbumbukiam tanakh kandambá ginigu. Yaq nakémbá. No nqazó-pouwe. Av Mbumbukiam-gi iziz ezoqam, sɔvakha gigiap gi:lɔvusumatun te-te, yaq zo zɔkeza kha Mbumbukiam āv tɔmbøe-etɔomém. Ndøgo zoqá etoam matév, te-te. Geté ndøgo khandín. Ambá av nqægo, nanimāt. Zo Mbumbukiam-gí ezoqam zógoát, ndego khanakhanakh bembøego. Av tɔzɔte-gonem ndægo, yaq zo Mbumbukiam-qa iz eqeieqei zó-eqatát. ² Zo manqei-qape ezoqam-qa matev mbòpáev, ndigu Mbumbukiam zɔtezateav ndigu. Geté zo Mbumbukiam bè-enénd, neka zoqa matavap bezø-ndakinak. Yaq zo Mbumbukiam-qa poev zɔtézɔtéz, gekha matév ndøgo, mbomambaqape, neka gekha matév ndøgo, Mbumbukiam ndømbøe-khaneat, neka gekha matév ndøgo, eqeieqei-qape ndøgo, teqa bøi-te.

Gekha matév ndøgo, Mbumbukiam ni gini-etoam, tizi-matønumat, ni eqeieqei bizi-matanám

³ Mbumbukiam teqa kuku matev mokho-te, no nømendim ezoqam ndøvé. Yaq nakémbá, no zo ezoqa ewaqape, nqazó-manqate: Zo zɔkezan-qa yaq-te ndømatáváp av nqægo, “No nòto-eqanowāt,” zo eqazoteav tɔgoat. Geté zo matavap eqeieqei bezógó. Gekha matév ndøgo, tozo-matønumat, zo āv tøne-matanám, av Mbumbukiam unimanqatin matev gezømbe-etoam.

⁴ Niqa kha-te, gigiap vinivinimbá nqani-bunøzap. Neka kha-qa gigiap, sasae vinivinimbá

ndømbogot. ⁵ Keliso-qa kha-te, matev até kopó. Ni Klisten ezoqam kopoáv. Geté Keliso-qa mokho-te, ni kha kopó. Neka ni andé kha gigiap vinivinimba zi:bunøzømé.

⁶ Nqova Mbomambaqape-qa matev, Mbumbukiam ni teqa kuku matev mokho-te gini-etoam, vinivinimbá. Mbumbukiam ezoqa nøme, teqa manqat vevezam matev gembo-etoam, yaq ndego āv teabete-matanám, av unimanqatin matev ndømbøgo. ⁷ Neka ezoqa nøme tøkeam matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa yà bezø-tøkeám. Neka ezoqa nøme, nømendim matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa yà bete-zømesím. ⁸ Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, zita tøpøzu matev gembo-etoam, yaq ndego ezoqa zita yà bezøtøpøzú. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, etoam matev gembo-etoam, yaq ndego khanakhanakh-us be-etoám. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme, megeat matev gembo-etoam, ndego bazaføgakh be-asáz, ezoqa eqeieqei bezømbø-mege. Neka Mbumbukiam ezoqa nøme tanøtanakh matev gembo-etoam, ndego ezoqa nøme-te tanøtanakh matev khanakhanakh-us begó.

Kuku yà binigú, ezoqa nøme-te

⁹ Zoqa kuku matev ezoqa nøme-te, unimanqatin bezøgó. Ngusum-te sa bezømbo-khàzú. Manqazapa matev zombó-sanqaupát. Geté matev eqeieqei, føgøføgakh zombó-geageapát. ¹⁰ Zoqa kuku matev yaqyaq-a, andé evenap-qá kuku matev me bezømbe:gó. Kuku kandambá. Neka izuizu gèvizáp. ¹¹ Sasae bazaføgakh ndø-asøzú.

Ndøwauwi:zāt. Nqova Mbomambaqape betu:sasaeát, zo mokho-te, neka Evezøza-qá sasae zógoát. ¹² Zo Mbumbukiam-te ndozoto-taza, zo te-te khanakhanakh-us mo:tazá. Viniv matev tøzø-fakhanumat, zo føgøføgakh ndøwaniáp. Tatak bezøvín. Neka guligulim oskia ndøgó. ¹³ Mbumbukiam-gi ezoqa nøme, gigiap mbain ndigu, gèzøtøkeé, neka ezoqa nøme khoev gèzø-manqaté.

¹⁴ Zo ezoqa ndingizøat, gèzø-guligulím. Av qane-guligulím: Mbumbukiam, ndigu matev eqeieqei bezø-matanám. Zo ndigu soqain-te ndø-áb.

¹⁵ Ezoqa khanakhanakh tigoat, yaq zo khanakhanakh ndøgó, ti namba. Neka ezoqa nøme ti-eivumit, yaq zo gè-eivám, ti namba.

¹⁶ Zo matavap kopo-té qayagé. Neka zøkeza kha ndø-eqàwāt. Geté até ndigú-a, iz mbain ndigu, namba gè:tøkuát. Zo zøkeza kha matavap loloakh-us me:vèwé.

¹⁷ Ezoqa manqa-zapa tego zo-te, yaq soqain mbøe-qavðinám. Matev ndøgo tozó-matønumát, ezoqa ewaqape eqeieqei ndivewe. ¹⁸ Nakhoa-qa gèvawé, av nqægo: Kopømba tøgoat, sambi matev-té qanø-yageáp, ezoqa ewaqape namba. ¹⁹ Nøfuap mbomømboma! Yaq-fia ndøtawāt, ezoqam-te. Geté Mbumbukiam-qá qaqa-qa zotó-kewagát. Yaq-fia ndégo tétá. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat āv qane-peawáp nqægo: Evezøza ge-ein, “Ezoqam nó, ezoqam-qa manqa-zapazapa

12:12 12:12 1 Tes 5:16-18 **12:13** 12:13 Iblu 13:2 **12:14** 12:14 Met 5:44; 1 Ko 4:12 **12:16** 12:16 Prov 3:7 **12:17** 12:17 1 Tes 5:15 **12:19** 12:19 Deut 32:35; Met 5:39

nqæqavøiwat neka yaq-fia nqætāwāt.” ²⁰ Geté zo āv tōzōtēgoát, av Mbumbukiam-qa Manqat qæein,

“Qoge qaqa ezoqam, ifi tømbovitit,
 yaq lou soqombó-etoám,
 neka ibøkha naq tømbo-paptet,
 ibøkha voqombó-etoám.

Av toqotegoat ndægo,
 yaq ndego mivi ndóndáp, teqa manqa-zapa zapaya.”

²¹ Manqa-zapa qo betømbùqō. Geté matev egeiegei qómatanám. Yaq ndógo, manqa-zapá voqoté-tømbuá.

13

Ni gaman mokho-té qabizu:gu

¹ Zo ate ndøzøte:go, gaman mokho-té qanu:gu. Zapa ndógo, gaman ambá av nqægo, ekeza mbā sege-fakhazñ. Geté Mbumbukiam ndø-abamín. Yaq até ndigú-a, gaman ezoqam ndakin ngigu, Mbumbukiam ndø-abám. ² Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, gaman-qa manqat ndesanqawe, ndego Mbumbukiam-qá manqat ndøsanqawé. Yaq gekha ezoqām ndego, matev av nde:matanam, ndego yaq-fia āv tenéqeív, av matev nde:matanam. ³ Gekha ezoqām ndigu, matev egeiegei ndimatanam, ndigu kopømbá. Ndigu gaman kawakawa-za, møe bezøgō. Geté møe sa ndigu tígoát, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam. Gê, qo møe mbain gone-qa qógo, gaman kawakawa-za-te?

12:20 12:20 Prov 25:21-22; Met 5:44 **13:1** 13:1 Tait 3:1; Prov 8:15 **13:3** 13:3 1 Pita 2:13-14

Qanimáv. Qo matev eqeieqei ndømatanám. Yaq ndigu qo ezoqa eqeieqei mé:qæqabát. ⁴ Gaman ezoqam, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám. Qoqá yage eqeieqei nonqó. Geté qo manqa-zapazapa toqogoat, yaq qo møe qógoát, ti-te. Zapa ndógo, ndigu bazaføgakh ndøzøgó. Viniv segeqá-etøomém. Ndigu Mbumbukiam-qá sasae ndøgoatún, ezoqa viniv gizø-etoumatun, ndigu manqa-zapazapa ndimatanam. ⁵ Yaq nakémbá, zo gaman-qa manqat o-mba mo:ndapé. Manqat o-mba ta-mbá mo:ndápé ndøgo, zo tiqa yaq-fia-qa yaq-te møe tozombo-goat. Geté zo tiqa manqat o-mba tønendapé ndógo: Zapa ndógo, zo møzøte-zøtéz, matev av nqægo eqeieqei.

⁶ Yaq nakémbá, zo gaman-te teks moni tozo-abumat, eqeieqei. Zapa ndógo, ndigu Mbumbukiam-gí sasae ezoqám, neka ta sasae-te ndøgo, khøuwa iz vø-khoubumatun. ⁷ Zo gaman-te fia tøzømbo-løfokat, yaq sègezø-etoám. Teks moni upøgim ezoqam, teks moni sègezø-etoám. Neka gaman, gekha moni nøme upøgim-qa ndigu, vøzø-etoam. Ezoqa kandakanda, gèzøvizáp, neka tiqa iz, gè-eqawát.

Mbumbukiam-qa guguna manqat kandambaqape nqáneq: Ni kuku binigú, ezoqa nøme-te

⁸ Zo ezoqam-te, gigiap o moni bezømbø-løfòké. Geté matev ndøgo, zo izuizum oskia ndøzømbo-løfokeap, kuku matév. Zapa ndógo, gekha ezoqám ndego, ezoqa nøme-te kuku ndømbogo, ndego Mbumbukiam-qa guguna

manqat o-mba mo:ndapé. ⁹ Teqa guguna manqat, āv qane-eín nqágo, “Qo nōkenøkem matev ndøngi:wát,” neka “Ezoqa pakhapakha ndøkhanèám,” neka “Gigiap ndø-aqònám,” neka “Ezoqam-qa gigiap me:qovètú.” Nqanek khafeap manqat vinivinimba neka gekha khafeap nøme ndøgo, ta mokho-te nqáneq qanu:gú, “Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.” ¹⁰ Gekha ezoqām ndego, ezoqa nøme-te kuku ndømbogo, ndego manqazapa gématanamák te-te. Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndego, kuku ndømbogo, ndego guguna manqat ate ndægo, ndembôpáev.

Ni matev eqeieqei-té qabizi-yage
Zapa ndógo, Keliso avønín gendóqaván

¹¹ Zo matev āv tøne-matanám, av no qazømbe-manqatavun. Zapa ndógo, zo mðzøte-zøtéz, ndakin gekha khøuwa iz. Yaq nakémbá. Zo mðzosúz, zo venangei ndozo-sømbiapet. Khøuwa iz mðndøndáp. Ni Yesu Keliso ande qazi-unimanqatinim, yaq khøuwa ndøgo, ni Mbumbukiam uni te:khandi:n, andé qámbá qagoam. Geté ndakin, ta khøuwa ndøgo, andé avønín. ¹² Lova gènavøemtét. Paveat avønín géfakhán. Yaq nakémbá, matev soqøsoqa ndøgo, ezoqa bøivun-te gigoatun, yà bizi-ivøvém. Geté ni waev-qá nakhag gigiap zí-upøgím. ¹³ Ni paveat-té qabizi-yagé. Matev eqeieqei-té. Ni lou loge neka ibøkha soqa izam si biníwág. Ni matev bizi-matánám, ande av gaqo ndi:gu, neka mambe

13:9 13:9 Exo 20:13-15, 17; Deut 5:17-19, 21 **13:10** 13:10 1 Ko 13:4-7 **13:11** 13:11 Ef 5:14; 1 Tes 5:6-7 **13:12** 13:12 1 Zion 2:8
13:13 13:13 Luk 21:34; Ef 5:18

bizi-òkhó. Ni bizinøfeé neka ova bizi-manqàté.
 14 Matev av nqægo, vønqagím. Geté nigi Evezøza
 Yesu Keliso-qa matev, andé ndabua ndakinak me
 zóté-uzám. Zoqa kha-qa poev matev sa mbotáké.
 Manqa-zapa-te be-itùzá.

14

*Klisten ezoqa nøme-qa unimanqatin matev bizi-
 gevèwát*

¹ Ezoqa nøme ndigu Yesu ndi-unimanqatinat,
 tiqa unimanqatin matev, bazaføgakh andé mbaín.
 Geté zo ndigu vòkhatób, zoqa mokho-te. Neka ti
 namba ndøponqòmbáp, tiqa unimanqatin matev-
 qa yaq-te. ² Ezoqa nøme āv gini-unimanqatinát
 nqægo: Loge gigiap ate ndægo egeiegeí. Yaq
 kopømbá, tizilogat. Geté ezoqa nøme-qa uniman-
 qatin matev, bazaføgakh mbaín. Yaq ndigu uni-
 manqatinteáv av nqægo, kopømbā loge gigiap ate
 ndægo sa toqolog. Yaq ndigu avøe gigiap mba
 ndølogé. ³ Gekha ezoqām ndigu, loge gigiap ate
 ndægo sa ndiloge, ndigu ezoqa nøme, søvakha lo-
 gemav ndigu, bevøðzó. Neka ndigu ezoqam, avøe
 mba ndiloge, ndigu ezoqa nøme, gigiap ate ndægo
 ndiloge, manqa-zapa-us betezæzá. Zapa ndógo,
 Mbumbukiam ndigu møndø-khatób. ⁴ Ndigu ezo-
 qam, lou ate ndægo ndiloge, neka ndigu ezoqam,
 avøe gigiap mba ndiloge, ndigu Mbumbukiam-gí
 sasae ezoqām. Ambá ndøgo, qogí sasae ezoqām.
 Yaq qo gekha ezoqām, ezoqa nøme-gi sasae ezo-
 qam toqo-gevezo? Ndigu bazaføgakh-us tiwanat

o ti-o:az, tigi kawa yakhapús segé-gevezó. Geté, unimanqatín. Ndigu bazafogakh-us ndówaniapát. Zapa ndógo, Evezøza gèzø-geageáp.

⁵ Ezoqa nøme āv gini-mataváp nqægo: Khøuwa nøme ndigu, kandakandá, geté khøuwa nøme ndigu, khokhó. Geté ezoqa nøme ndimatavap. Khøuwa ate ndi:gu kopó. Vinivinimba mbaín. Taqa yaq-te, gigiap-qape nqáneq: Qo matev ùnime:gó, av ndoqote-unimanqatinat.

⁶ Ndego ezoqam, ndematavap av nqægo, khøuwa nøme ndigu, kandakandā, ndego nqanek matev Evezøza-qa ndøgoatún. Neka ndego ezoqam, loge gigiap ate ndægo sa ndeloge, até ndegó-a, Evezøza-qa vøgoatun. Ndego lou-qa yaq-te, Mbumbukiam-te ike manqat ndømanqaté. Neka ndego ezoqam, loge gigiap nøme logemav ndøgo, até ndegó-a, matev Evezøza-qa ndøgoatún, neka Mbumbukiam-te ike manqat vømanqatatun.

⁷ Ni mokho-te, ezoqam mbaín, ndigu ekezan nonqo mba tiyagat o ekezan nonqo mba tipakhaez. ⁸ Tiziyagat, ni Evezøza nonqo zíyagát. Neka tizi-pakhaen, ni Evezøza nonqo zípakhaén. Oskiá ndøgo, tiziyagat o tizi-pakhaen, ni Evezøza-gí. ⁹ Keliso ta zapaya ndógo tenenaním, neka nqawa ta zapaya ndógo tene-khandí:v, ndego løvøte nekā khandi ezoqam, segezømbú-Evezøza-evtát.

¹⁰ Yaq nakémbá, gekha zapá, qogi Klisten qafuap ndoqo-gevezoat? O gekha zapá, qogi Klisten qafuap ndoqo-vøzoat? Ni até sizimú-wán, Mbumbukiam-qa megemege-te, manqat

vizí-ovøemēm. ¹¹ Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,
 “No khandi miav-ak Evezøza, āv qate-manqaté nqægo:

Ezoqa ewaqape, katuk ndømøkuí no-te.

Neka ezoqa ewaqape, āv giní-einím nqægo:
 No Mbumbukiām.”

¹² Unimanqatín. Ni ezoqa ate nqazi:gu, manqat bízimø-ovøemém, Mbumbukiam-te, av qazi:yagam.

Ni aiyáv qabizigú. Soqain ndøgo, Kliten ezoqa nøme, manqa-zapa-te tizi-itub

¹³ Yaq nakémbá, ni yaqyaq-a, sekemba bizi-gevèmbám. Geté ni matavap nqáneq qazí-goném: Matev nøme zímatanamák, ndøgo nigi Kliten nøfuap ande nandi me tøkhaosumat, yaq ndigu manqa-zapa-te vø-itüb. ¹⁴ No Evezøza Yesu mokho-te nqatu:gu, no møtenøtén, loge gigiap ate ndægo eqeieqeí, Mbumbukiam-qa bøi-te, toqolog. Geté ezoqa nøme, te-unimanqatín, av nqægo, lou nøme soqain Mbumbukiam-qa bøi-te, yaq te-te ndego, nqanek lou ndømøsoqá, ndego telog. ¹⁵ Qo gigiap nøme toqolog, yaq qoge Kliten qafu soqain tembo-ewag; matev av nqægo toqogo, yaq qo kuku matev-te yageáv. Gèmbo-mataváp. Kelisø até teqa ndegó-a, genanim. Soqain ndøgo, qoqa lou loge matev mokho-te, teqa unimanqatín matev Yesu-te toqombo-ngiu. ¹⁶ Yaq nakémbá, gò:feazoát. Soqain ndøgo, gigiap nøme ndøgo,

14:11 14:11 Isa 45:23; Filip 2:10-11 **14:14** 14:14 Kel 10:15; Tait 1:15 **14:15** 14:15 1 Ko 8:11-13

zo ndøzøte-zøtezat eqeieqeī, ezoqa nøme-te tø-gigiap-soqa. ¹⁷ Mbumbukiam-qa Megeat Matev mokho-te, lou loge matev neka izam matev, gigiap-qapé mbá. Geté matev kandambaqape nqáneq: Matev eqeieqeī-te neka sambī matev-te neka khanakhanakh-us tiziyagat. Matev av nqægo, Nqova Mbomambaqape-té qando-fakhaté. ¹⁸ Gekha ezoqām ndego, av nqægo teyagat neka Keliso av nqægo vømbó-vizupāt, teqa yaq-te, Mbumbukiam khanakhanákh neka ezoqa nøme teqa matev eqeieqeī mé:vewát.

¹⁹ Yaq nakémbá, ni bazaføgakh nqáneq qazí-asazét: Ni sambī matev-té qazíyagát, ezoqa nøme namba, neka tiqa unimanqatin matev-te vizizø-tøkeāt. ²⁰ Kopømba mbaín, lou loge matev zapaya, Mbumbukiam-qa sasae toqongiu, ndego Klisten ezoqa nøme mokho-te ndego. Unimanqatín. Loge gigiap ate ndægo eqeieqeī, Mbumbukiam-qa bøi-te. Geté lou toqolog, yaq ta matev ndøgo, ezoqa nøme tiqa Klisten matev-te tøkhaosam, ndøgo soqain. ²¹ Yaq nakémbá, qanimav nqáneq. Qo søvakha qólogeák o waen qó-izamák o gekha matev nøme qómatanamák, ndøgo qoge qafu Klis-ten matev-te, ande nandi me tøkhaotav.

²² Qo ndoqo-unimanqatinat av nqægo, matev nøme eqeieqeī neka matev nøme soqain, toqo-matønumat, yaq soqó-unimanqatín. Ndøgo qo qakhapús, yaq Mbumbukiam-a, yaq qo. Kopømba mbaín, ezoqa nøme namba toqote-ponqombupat. Gekha ezoqām ndego, matev av te:matønumat, av nde:-unimanqatinat, ndego khanakhanakh mbá

geabetegó. ²³ Geté ezoqa gigiap telog, taqa yaq-te ndøgo, ndego ndo:nake, yaq ndøgo manqa-zapa-ús te-te. Zapa ndøgo, ndego unimanqatinteáv, av nqægo, ekeza matev eqeieqeí. Gekha matēv ndøgo, ni tizigoat, gete ni unimanqatinteav tøgoat, ndøgo eqeieqeí, matev av nqægo, manqa-zapa-ús.

15

Ni Keliso-qa matev bizimbopáev

¹ Ni ezoqam, unimanqatin bazaføgakh-us nqanigu, ni ndigu ezoqam, unimanqatin khapelavøqase ndøzøgo, yà bizizø-tøkeé. Kopømba mbaín, nikeza kha mba tizimbo-matavupat. ² Geté ni ate nqazi:gu, ezoqa nøme yà bizizø-mataváp, neka matev ndøgo tizi-matønumát, tiqa unimanqatin matev-te tøzø-tøkeat. ³ Até Kelisó-a, ndego ekeza kha-qa yaq-te matavapøteáv. Geté ezoqa Mbumbukiam-qa iz gingenøitat, ndego nqanek iz ngenøiwat matev, ekeza kha-té genøvé. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa manqat, āv qanepeawáp nqægo, “Mbumbukiam! Ezoqa qoqa iz gingenøitat, tiqa ngenøgim manqat, noqá kha-té qanøbóí.”

⁴ Gekha manqāt ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat-te ndøpeawap, ni nonqo ndøpeawáp. Ni tåbete-nømendím. Yaq ni bazaføgakh-us zí:waniapát, neka Mbumbukiam-qa Manqat, ni zita vøní-tøpazāt, neka ni Mbumbukiam-te biziō-tana, av nqægo, matev ndøfakhān, av manqat ginimbi-ein ndægo. ⁵ Bazaføgakh neka

zita tɔpɔzu matev ndɔgo, ni tɔni-tɔkeat, bazafɔgakh-
us tizi-waniapat, Mbumbukiam-té qando-okhó.
No āv qate-guligulím nqægo: Ndego zo ate
ndɔzɔte:go, matavap kopo zɔ-etoám, zo Keliso
Yesu ndozombo-paev. ⁶ Yaq zo nqova kopo-te,
Mbumbukiam-qa iz sɔzɔtumú-eqatát, ndego nigi
Evezɔza Yesu Keliso-ge Eve.

*Keliso Zu ezoqam neka bawan vini-ak, tɔke-qa
sùgumu-geavún*

⁷ Zo yaqyaq-a, āv tɔne-khatimbáp, av Keliso
zo ge:khatib, Mbumbukiam-qa iz betē-eqawat.
⁸ No nqazɔ-manqate: Keliso Zu ezoqam tɔke-
qa ndɔgeavún. Gí:nɔmánd, av nqægo, Mbum-
bukiam ndego unimanqatin ezoqám. Manqa
mbusa ndɔgo, ndego Zu ezoqam-gi atanakha-
zapazapa-za gezɔve, gématanám. ⁹ Geté Ke-
liso ate bawan vini-ák-a, tɔke-qa sùgumu-geavún.
Yaq até ndigú-a, Mbumbukiam-qa iz, tiabiti-
eqawát, teqa tanakh matev zapaya. Taqa yaq-
te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp
nqægo,

“No bawan vini-ak mokho-te,
qoqa iz nɔ-eqatát
neka ouv vɔtaqá-qaqaemāt.”

¹⁰ Neka manqat nɔme, āv qane-eín nqægo,
“Zo khanakhanakh, sùgumugú,
zo bawan vini-ak,
Mbumbukiam-gi ezoqam namba,
ndigu Zu bawan-ak.”

11 Até nangó, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo,
 “Zo bawan vini-ak ate ndøzøte:go, Evezøza-qá iz
 ndø-eqawát.

Bawabawan ezoqam ate ndi:gu, manqei-qape-te
 ngiyageap, yà bembokhóum.”

12 Neka até nangó, ndego Mbumbukiam-ge manqa
 vevezam ezoqam Aezaya, āv gene-eín nqægo,
 “Zesi-ge zeo ndøfakhán. Yaq ndego até bawan
 vini-ák-a, gezømbó-kawaevtát. Yaq ndigu
 te-te ndégo tinótabát.”

13 Yaq nakémbá, no āv qate-guligulím nqægo:
 Mbumbukiam, te-te ndego, ni nqazio-tana, matev
 mbomømboma tini-matanam, av manqa mbusa
 ge:ve, ndego zo khanakhanakh neka sambi
 gezø-tøtvønyám, zo ndozo-unimanqatinat. Yaq
 zoqa vintøzat matev Mbumbukiam-te, Nqova
 Mbomambaqape-qa bazaføgakh mokho-te,
 tàbezømbe-khouwév.

*Pol khanakhanákh, ezoqa Mbumbukiam-qa
 Manqat nde:zømesim*

14 Nøfuap! No nøkezan āv qate-unimanqatinát
 nqægo: Zo matev eqeieqei mðzogoatún, ezoqa
 nøme-te. Neka zo zøtezat kandambá qazondapem.
 Neka zo kopømbá. Yaqyaq-a søzøté-nømendimát.

15 Geté manqat nøme, qæpeaumavun, andé nøzø-
 ponqomavún. Zapa ndøgo, no zo manqa matev
 eim-qa nøzøgoám. No Mbumbukiam teqa
 kuku matev mokho-te, genø-etoam, ndøgo tene-
 veatán: 16 No Keliso Yesu-ge sasae ezoqam,

bawan vini-ak mokho-té qatú:goát. No ndigu Manqat Mbomambaqape nqate-zømesim, no andé Mbumbukiam-gí iziz ezoqam-qa sasae me nøtegó. Yaq no ndigu bawan vini-ak, ande etoam matev me, Mbumbukiam nombó-etoám. Yaq Nqova Mbomambaqape ti mokho-te tesasaetat, ndigu tiabiti-Mbumbukiam-gi-nakheis-éz, yaq ndego khanakhanakh-us betëkhatib.

¹⁷ No Mbumbukiam-qa sasae ate nqægo nqæqeivi, Keliso Yesu mokho-te qæmatønumam, yaq no khanakhanákh neka andé khambuváp, taqa yaq-te. ¹⁸ No noqa sasae-qa yaq-te, sa ndógo tøte-manqaté, Keliso no mokho-te gesasaetam, yaq bawan vini-ak Mbumbukiam-qa manqat o-mba vømbøé-ndapāt. No manqat qazømbe-manqatam neka sasae vøegoam, ¹⁹ Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape mokho-te, umingiap matev vinivinimba ndømatønumám. No Zelusalem taon-te qængaz, atema Ililikum manqei-te vøenav, no Keliso-qa Manqat Mbomambaqape søtumu-zømesimát, ezoqam-te.

²⁰ No ezoqa Manqat Mbomambaqape zømesim-qa, oskia ndógo tægoám, gekha manqei-tē ndøgo, ndigu Keliso-qa yaq-te yogeav qagoam. Zapa ndógo, no poeveáv, sasae sa tæmanaz, ezoqa nøme gengaz, kopømba ande av lou toqo-løvua, ma ezoqa nøme uk gi:-asøzem. ²¹ Geté no matev āv qategoatún nqægo, av Mbumbukiam-qa Manqat, Keliso-qa yaq-te nqæpeawap,
 “Ezoqam ndígu tí-ometám,
 ti-te ezoqa teqa manqat zømesipøteav qagoam.

Ndigu ezoqam, bugukhokhof yogeav qagoam,
mokho ndøndapém.”

Pol Lom ezoqam zømete-qa gegoam

²² Sasae ndøgo, no nqanek manqei vinivinimbatte qægoam, no gègeanotám. Yaq no khøuwa kopoáv, qæpøogeapam, ambá notøndo-navín, zo-te. ²³ Unimanqatín. No viav kopoáv, zo-te okho-qa qægoam. Geté ndakin nqanek, manqei nøme mbaín, ezoqa Keliso-qa manqat yogeav ndøgo. ²⁴ Yaq no Spein manqei-te, okho-qa nogó. Geté no tototaná ndøgo: Nakhoa livin-qase nqøugu, no zo båtøkhæ-zømét, ni khanakhanakhus bizíqonav. Yaq zo tozonø-tøkem, vozókhofotønēm, yaq no até khæ nónáv, Spein manqei-te. ²⁵ Geté no bugukhokhof Zelusalem taon-té qabatøkhænáv, Mbumbukiam-gi ezoqam vøemøzø-tøkē. ²⁶ Zapa ndøgo, ndigu Kliten bawan ezoqam, Masedonia neka Akaya plovins-te ndiyage, matavap āv giniveém nqægo: Gigiap-av ezoqam, Mbumbukiam-gi ezoqam mokho-te, ndøgo Zelusalem taon-te, gezøtøké. ²⁷ Ndigu yakhapus mokho-mbá sege-matøvemém. Geté unimanqatín. Matev av nqægo eqeieqéí. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa matev mbomømboma, bawan vini-ak-te, Zu ezoqam ndø-ndapavún. Yaq nakémbá, ndigu bawan vini-ak, andé gezømbøløké, Zu ezoqam-te. Yaq bawan vini-ak, Zu ezoqam, gigiap-qa yaq-te bèzøtøké. ²⁸ No nqanek sasae tømønø-navøem, Zelusalem taon-te ndøgo,

moni tæzømbu-etoam, yaq no Spein manqei-té qatónáv, yaq livin-qase nqøugu, zo vøemózmēt. ²⁹ No møtenøtén, no zo-te tøtøndonav, yaq Keliso-qa matev mbomømboma nóndapáv. Yaq ta matev mbomømboma, zoqa mbøni-te tåbete-tøtøvøyám.

³⁰ Nøfuap! Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa iz-te, neka kuku matev-te ndøgo, Nqova Mbomambaqape ni ndini-etoam, no nqazø-pouwe: Zo bazaføgakh ndø-asøzú. Gèndo-guligulím, Mbumbukiam-te, noqa yaq-te. ³¹ Av qane-guligulím: Mbumbukiam no tèabenømbe-khakhazám, ti-te ndigu, unimanqatinteav ndigu, Zudia manqei-te ndøgo. Neka tøke matev ndøgo, no Zelusalem taon-te tændapav, ndigu Mbumbukiam-gi ezoqam, khanakhanakh-us tiabiti-ndapém. ³² Yaq Mbumbukiam poev tømbo goat, no sætøndónáv, khanakhanakh-ús, zo namba pusa vøemótā. ³³ Mbumbukiam, ndego ezoqa sambi ndezø-etoam, ndøgoát, zo namba, zo ate ndøzøte:go.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

16

Pol-qa khaiya mboma manqat, ezoqa vinivinimba-te

¹ No ngunuk, nigu Kliten nøfu Fibi, tuqa matev eqeieqei-qape nøtevewé. Ngunuk, Kliten bawan ezoqam mokho-te, Senklia taon-te ndøgo, dikon ezoqám. ² Evezøza-qa iz-te, vøkhatowém. Ezoqam av nguigu, ni matev eqeieqei bizizø-matanám, ni Mbumbukiam-gi ezoqam. Neka gekha gigiāp ndøgo, ndugu mbain tøgoat, zombó-tøkeém. Zapa

ndógo, ngunuk ekezan, ezoqa kandambá guzø-tøkeam, neka até nó-a, vønø-tøkeam.

³ Plisila, zivis namba, Akuila, ndigu no namba qati-sasaetam, Keliso Yesu-qa sasae qeigoam, khaiya mboma manqat zozø-ein. ⁴ Nandiv ezoqa menas, ekeza kha ndønqonqotøvém, no zapaya. No ike kandambá ti-te. Geté no mbá mbá. Até bawan vini-ak-qa Klisten bawabawan ate ndi:gú-a, ike kandambá ti-te.

⁵ Até ndigú-a, tiqa khoev-te giguligulimatun, khaiya mboma manqat vøzø-ein.

Neka até nogé nøfu mbomambaqapé-a, Epene-tus, khaiya mboma manqat vømbø-einim. Esia manqei-te ndøgo, bugukhokhof ezoqam nándev, Keliso gembopaev.

⁶ Neka até Melí-a, ndugu zoqa sasae kandambaqape gugu, khaiya mboma manqat vømbø-einim.

⁷ Neka Andlonikus neka ndugu Zunia, ndigu nogi ezoqam, no namba ndimbula mokho-te qatigoam, khaiya mboma manqat vøzø-ein. Keliso-gi u-anim mokho-te, nginik izakhayapak ezoqám. No Keliso unimanqatin-teav qagoam, nginik é-møndø-unimanqatiním.

⁸ Neka até Ampliatús-a, khaiya mboma manqat vømbø-einim. No kuku kandambá te-te, Evezøza mokho-te.

⁹ Neka até Ubanés-a, ndego Keliso mokho-te, sasae kopo qeigoatun, khaiya mboma manqat vømbø-einim.

Neka até nogé nøfu mbomambaqapé-a, Stakis, khaiya mboma manqat vømbø-einim.

- ¹⁰ Neka até Apelés-a, khaiya mboma manqat vombō-einim. Keliso zapaya, ngenøgim matev gendap, ngenek bazaføgakh-mbá geyám, teqa unimanqatin-te.
- Neka até Alistobulus-zá-ya, khaiya mboma manqat vøzø-ein.
- ¹¹ Neka até Elodión-a, khaiya mboma manqat vombō-einim, ndego noge ezoqam.
- Neka até Nasisus-zá-ya, ndigu Keliso ndi-unimanqatinat, khaiya mboma manqat vøzø-ein.
- ¹² Neka até ndigú-a, Tlifena neka Tlifosa, khaiya mboma manqat vøzø-ein, ndigu sakheis, Evezøza-qa sasae kandambaqape gigoam.
- Neka até Pesís-a, khaiya mboma manqat vombō-einim. Até ndugú-a, Evezøza-qa sasae kandambá gugoat. No kuku kandambá tu-te.
- ¹³ Neka até Lufús-a, khaiya mboma manqat vombō-einim. Ndego Evezøza ùni mbøepavét.
- Neka até tegú evó-a, khaiya mboma manqat vombō-einim. Ndugu até nó-a, evo nøgoám.
- ¹⁴ Neka até ndigú-a, Asinklitus neka Flegon neka Hemes neka Patlobas neka Hemas neka ndigu Klisten zifuap nøme, ti namba ndi:yage, khaiya mboma manqat vøzø-ein.
- ¹⁵ Neka até ndigú-a, Filologus neka Zulia neka Neleus neka tegu sævømiu neka Olimpás neka Mbumbukiam-gi ezoqa ate ndi:gu, ti namba ndi:yage, khaiya mboma manqat vøzø-ein.
- ¹⁶ Zo tozo-møvabat, zenda kaka vø-itiamát, neka vøngenøndamat, ate av-té, Mbumbukiam-qa bøi-te

eqeieqei ndægo.

Keliso-gi bawan vinivinimba, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

Pol-qa vaev guguna manqat

¹⁷ Nøfuap! No nqazø-pouwe. Zo gò:feazoát. Ezoqa nøme, zo manqat vini me:zømesimít, ambá ndøgo, av bugukhokhof qazøte-ewagam. Yaq ta mokho-te ndøgo, ndigu ezoqam-qa unimanqatin matev gèngi:nám neka Klisten bawan ezoqam vø-qaqagím. Ezoqam av ngi:gu, zo møe zozónayát.

¹⁸ Ezoqam av ngi:gu, ambá ndøgo, nigi Evezøza Keliso-qa sasae ndøgöt. Geté ndigu ekeza kha-qa poev mba mbopáev. Tiqa manqat mbomømboma neka manqa enaq giam mokho-te, ndigu ezoqa gètubám, ndigu zøtezateav ndigu, nømendim av nqægo soqain.

¹⁹ No khanakhanakh kandambá, zoqa yaq-te. Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape, av giniyogém nqægo: Zo Mbumbukiam-qa Manqat o-mba zo-tondapém. Geté no zo matavap loloakh-qa nøzøgó. Yaq zo kopømbaqapé, matev eqeieqei zómatønnumát. Geté manqa-zapazapa, zo kha mbokhanøzám. ²⁰ Mbumbukiam, ndego sambi ndini-etoam, avønín, Saitan gèngiú, neka zoqa zenda tokhotapak mokho-te vøuvē.

Nigi Evezøza Yesu-qa kuku matev ndøgoát, zo namba.

²¹ Timoti, no sasae kopo namba qategoatun neka Lusius neka Zeisen neka Sosipata, nigi ezoqam, ndigu khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv, zo-te.

²² No Tetiés. Nqanek pepa no nopeawám, av Pol manqat genømbe-manqatat. Khaiya mbomá, zo-te, Evezøza-qa iz-te.

²³ Até Gaiús-a, no teqa khoev-te nqæyage neka Klisten bawan ezoqam, teqa khoev-te gipindumatun, khaiya mboma manqat ndøkhofotaváv zo-te.

Até Elastús-a, ndego taon moni keoge ezoqam, neka Kuotas, ndego nigi nøfu, khaiya mboma manqat ngíkhōfōtāvāv, zo-te.*

Ike manqat, Mbumbukiam-te

²⁵ Mbumbukiam-qa iz, bizi-eqawát. Manqat Mbomambaqape, Yesu Keliso-qa yaq-te, no ezoqa nqate-zømesim, ndøgo āv qane-eín nqægo: Mbumbukiam kopømbaqapé. Ndego gezótøké. Yaq zo unimanqatin matev-te, bazaføgakh-us zówaniapát. Bugukhokhof qagoam, nqanek Manqat Mbomambaqape, gèkhonawám. Nupøkhan-mba-qapé. ²⁶ Geté ndakin, av Mbumbukiam-gi manqa vevezam ezoqam gi:peaomem, neka ndego Mbumbukiam miav-ak ekezan ge-ein, tøfakhan, ta manqat ndøgo, khonoam-te qagoam, mândoveá. Yaq

16:21 16:21 Kel 16:1-2; 19:22; 20:4 **16:23** 16:23 Kel 19:22; 1 Ko

1:14 * **16:23** 16:23 Ibugukhokhof Baebol gipeaomem, manqat sa nqáneq qagoám. Geté vaev-te, manqat nøme āv gini-mønøzém nqægo: 24 Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev, ndøgoát zo namba, ate ndøzøte:go. Amén. Nqanek manqat unimanqatin.

16:25 16:25 Ef 1:9; 3:5, 9; Kol 1:26; Lom 1:5

bawabawan ate ndi:gu, nqanek manqat gè-ewagét. Yaq ndigu tiabiti-unimanqatiním, neka o-mba betøndapem. ²⁷ Mbumbukiam, ndego yakhapus-mba matavap loloakh-us ndego, teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát, Yesu Keliso mokho-te. Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

**Mbumbukiam-qa Mangat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni
dialect of the Kuni-Boazi language of Papua New
Guinea
Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Kuni-Boazi long Niugini**

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-04-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 Apr 2024 from source files dated 2 Apr 2024

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f